

...Yılmaz
tarafından
TUSTAV'a
bağışlanmıştır

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 14 15 TEMMUZ 1975 5 TL. ■

**aydınlatmayan
aydınlar**

**PATRON
SENDİKACILIGININ
MASKESİ DÜŞÜYOR**

TUSTAV

Akademisyenler üzerine

MARTİN JACQUES

Toplumsal bir grup olarak akademisyenlerin durumunun ele alınması, üniversitelerin niteliği ve burjuva ideolojisinin içine düştüğü bunalım sonucu üniversitelere yönelen baskılar gibi sorulara da eğilmeyi gerektiriyor.

Karşımıza önce şu soru çıkıyor: Sınıf yapısı içerisinde akademisyenleri nereye koyacağız? Toplumsal yapıda akademisyenlerin yeri ne?

Gelir sağlama biçimleri açısından ele alındığında, akademisyenler sanayi işçileriyle aşağı yukarı aynı durumdalar. Başka deyişle, akademisyenlerin tek ya da başlıca geçim kaynağı, ücret karşılığı işverene (son çözümlenmede devlete) satıkları emek gücü. Bu bakımdan akademisyenler ücretli işçi sayılabilirler.

Ne var ki, orta tabaka içinde yer alan herhangi bir toplumsal grubun bilinç ve davranış bu grubun toplumdaki işlevine ilişkin başka faktörler tarafından belirleniyor.

Önce ideoloji üzerinde duralım. Akademisyenlerin çalıştığı yer üniversite. Buradaki görevleri, araştırma ve eğitim. Yani, bilgi üretimi ve aktarımı. Ancak, hangi bilgi? Tarihsel olarak, üniversitelerde üretilen ve aktarılan bilgi, burjuva ideolojisinin şu ya da bu biçiminin damgasından kurtulmamıştır. Akademisyenlerin büyük çoğunluğu, bilinçli ya da bilinçsiz olarak kendilerini kapitalist sistemle, burjuvaziyle özdeşleştirmişlerdir.

Bunu sağlayan unsurlardan biri "liberal üniversite"nin işlevi, toplumun eğitim, endüstri, yargı, kamu

hizmetleri vb. gibi alanlarında yeticilik yapacak kadroları yetiştirmek olmuştur. Bu açıdan bakıldığında, üniversiteleri özünde seçmecî, seçkinci (elitist) kurumlar olarak görmek gerek. Üniversiteler giderek daha büyük ölçüde orta sınıflar ve burjuvaziden gelme bir azınlığı egemen sınıflara uygun bir hamurla gelecek için yoğunlaşmaktalar.

Üniversitelerin temel, geleneksel görevleri bunlar. Ancak bütün bunlara karşılık, liberal üniversite, yine de burada çalışan aydınlarla diğer toplumsal kurumlarda çalışanlardan farklı özellikler kazandırıyor. Birincisi, üniversitelerin işlev sınırlarının devlet tarafından çizilmesine rağmen, üniversiteler bu sınırlar içerisinde geniş sayılabilecek bir özerkliğe sahip durumda. İkincisi, günümüzde üniversiteleri baskı altına alma eğilimlerinin giderek güçlenmesine karşılık, akademisyenler üniversitenin çalışma ilkelerini saptamada önemli yetkilere sahiptir ve bunu korumak istiyorlar. Bu soruna biraz sonra tekrar döneriz.

Daha önce, akademisyenlerin ücretli işçi olma durumlarına değinmiştik. Burada önemli bir nokta var. Diğer orta tabaka grupları gibi, akademisyenler özel ve ayrıcalıklı bir ücret statüsüne sahiptir. Gelirleri nispeten yüksektir. Sosyal güvenlikleri sağlanmış durumda. Daha da önemlisi, bütün bunlar anlaşmayla ya da kendiliğinden elde edilmiştir; kolektif mücadeleyle değil.

Bu nispeten yüksek gelir, akademisyenleri orta sınıfların yüksek

gelirli "tutucu" tabakalarıyla yakınlaşmaya itmiştir. Üstelik, gerek araştırma, gerekse eğitim çalışmalarının özel ve kişisel niteliğini koruması, akademisyenleri işçi sınıfı ideolojisinden uzaklaştırıp bireyciliğe iten bir başka etken.

Bu nedenlerle, ücretli işçi olma durumlarına karşılık, akademisyenlerin özel koşulları, kolektif sendikal bilincin gelişmesini engellemiş daha da üstte yer alan tutucu orta tabakalarla özdeşleşme eğilimlerini arttırmıştır.

Bütün bunlara karşılık, akademisyenlerin durumunda önemli değişiklikler belirmeye başlıyor. Bu değişikliklerin birçok nedeni var. En başta, birçok bilim dalında geleneksel öğreti bunalım içerisine girmiş, bir çok yöndensaldırıya uğramış durumda. Geleneksel öğretiyi meydan okuyanların en önemlisi Marksist eleştiridir. En çok sosyoloji ve ekonomi alanında olmakla birlikte, felsefe, edebiyat, hukuk ve doğa bilimlerinde Marksist ideolojinin etkinliği giderek artıyor.

Geleneksel öğretinin düştüğü bu bunalımın nedenleri çeşitli ve karmaşık. Sayabileceğimiz, dünyadaki, Marksizmdeki gelişmeler ve geleneksel öğretinin kendi iç tutarsızlıklarının giderek daha çok su yüzüne çıkmaya başlaması. Bu bunalıma paralel olarak, akademisyenler Marksist etkilere giderek daha açık hale geliyorlar.

Daha önce değinmiştik. Akademisyenleri bilingsiz olarak da olsa burjuvaziye bağlayan unsur "liberal

üniversite" kavramı çerçevesinde bazı hakların akademisyenlere tanınması. Ancak günümüzde "liberal üniversite"nin en temel ilkeleri dahi burjuvazinin amansız saldırılarına hedef oluyor. Üniversite özerkliği, akademisyenlere serbest araştırma olanaklarının tanınması gibi ilkelere burjuvazi her geçen gün daha hoşgörüsüz tavır alıyor.

Liberal üniversite ilkelerinin ayaklar altına alınması akademisyenlerin toplumdaki bugünkü statülerini sarsacak nitelikte. Bu gelişmenin önemli sonucu, akademisyenlerle burjuvazi arasındaki bağların kopması, akademisyenlerin burjuvaziye karşı tepkilerinin artması.

Akademisyenlerin sola kayışında bir başka önemli etken de işçi sınıfı hareketinin gücü ve aydınlarla karşı alacağı tavır olacak. Bütün olumlu gelişmelere karşılık, tüm akademisyenlerin solda yer almaları beklenmemeli. İdeoloji değişimi, yavaş, çetrefilli ve kesintili bir süreç. Üstelik akademisyenler arası farklılıkların önemi de büyük. Akademisyenlerin sola açılışında üniversiteden üniversiteye farklılıklar görülecek. Gerek gelir, gerekse toplumsal statü bakımından akademisyenlere daha büyük olanaklar tanıyan üniversitelerde gelişim nispeten yavaş olacak. Bilim dalları arasındaki farklılıklar da önemli. Geleneksel öğretinin bunalıma düştüğü, Marksist eleştirinin daha güçlü olduğu bilim dallarında geleneksel öğretinin henüz köklü olduğu dallar arasındaki farklılıklara da dikkat etmek gerek.

ODTÜ Rektörü Somer,

Ankara Sıkıyönetim Komutanını Ankara Valisi Bozkurt'a şikâyet etti

Eğitimin yapılamadığı ODTÜ'de sınavlar yapılmak isteniyor. Öğrencilere "sınavlara girmeniz yeterli" deniliyor. Yenioyuncular tezgahlanıyor ODTÜ'de.

Rektör Somer, öğrencilere karşı "emlin" ve "güçlü" bir destek buldu. Ankara'nın yeni bozkurt valisi Ömer Naci Bozkurt. Ama, sıkıyönetim nedeni ile Bozkurt'un icrayı faaliyet alanı daralmış durumda. Oysa Rektör Somer, sıkıyönetim yerine öğrencileri Bozkurt'un dışlarına terketmeye çoktan razı. Somer, valî Bozkurt'la bunun için görüştü. Görüşme sırasında bu iki kafanın ne kadar uyduğu ortaya çıktı. Ama Ankara Sıkıyönetim Komutanını kendileri gibi "hızlı" bulmadıklarından Somer'le Bozkurt komutana iyice atıp tuttular. Bozkurt, açıkça "sıkıyönetim olmasa

yapacağımı bilirim ben" diyor.

Sonra Bozkurt, Cumhurbaşkanıyla görüştü. Görüşme sırasında Bozkurt Korutürk'e ODTÜ olaylarını hakkında ayrıntılı "bilgi" verdi. Sıkıyönetim komutanından yakındı. Hemen ardından Sıkıyönetim bir bildiri yayınladı. Bildirinin tümü ODTÜ'ye ayrılmış. Sınavlar sırasında her türlü emniyet tedbirinin alınacağı bildiriliyor. Otobüslerin içinden, duraklardan üniversite koridorlarına kadar jandarmanın bulunacağı söyleniyor. Bildiride ailelerin de çocuklarıyla birlikte üniversiteye gelebilecekleri belirtiliyor. Üniversite çağına gelmiş insanlar üzerinde hâlâ aile baskısı kurulmaya çalışılıyor. Sınavlara bir hafta kala üniversitedeki jandarma sayısı artırıldı. Daha artırılacağı söylenmekte. Korutürk-Bozkurt görüşmesinin ilk meyvası sıkıyönetimin bu yeni bildirisi ve tutumu.

Üniversite öğretim görevlilerine sınavlara girmeyen öğrencilere zayıf not vermeleri söylendi. Öğrencileri cezalandırmaya yönelik böyle bir uygulamayla üniversiteden 1500-2000 öğrencinin atılacağı biliniyor. Rektörlüğün bu tavrına karşı şimdiden tepkiler doğdu. Mimarlık Fakültesi ve Matematik Bölümü öğretim üyeleri eğitimin yapılmadığı gerekçesi ile üniversite idaresine not gönderme kararı aldı.

ODTÜ'deki baskılar sadece öğrenciler üzerinde yoğunlaşmış değil. Asistanlar, öğretim üyeleri, işçiler de çeşitli baskılar karşısında. Tezgahlanan oyunlar karşısında ODTÜ öğretim üyelerinden bir grup da Ecevit'le görüştü. Olup biteni ayrıntılarıyla CHP Genel Başkanına anlattı. ODTÜ şimdi yeni gelişmelere gebe bir üniversite durumunda.

YÜRÜYÜŞ HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAHİBİ:

Nihat SARGIN

SORUMLU YÖNETMEN:

Taner TUNCEL

TEKNİK SEKRETER:

Uğur OKMAN

ADRES:

Konur Sokak 15/8

Yenişehir - ANKARA

Tel: 17 45 81

ABONE KOŞULLARI:

Yıllık: 200.- TL

6 Aylık: 100.- TL

Dış ülkelere abone bedeli

iki katıdır.

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak Renkli : 7.500.- TL

Arka Kapak Siyah Beyaz : 6.000.- TL

İç sayfalarda sütun santimi : 20.- TL

İç sayfalardaki yayın ilanları :

% 50 indirimlidir.

Dizgi: ÖNCÜ Ofset

Tel: 17 79 19 Ankara

Baskı: Karaca Ofset Matbaacılık

Dağıtım: Hürriyet Gazete Dağıtım

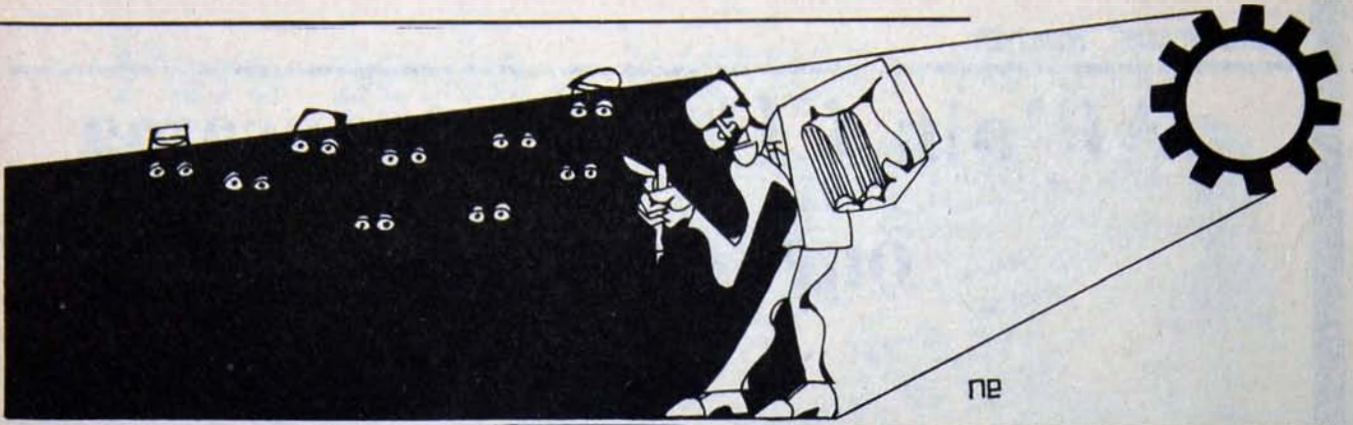
Telefon 28 50 20 ist.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılmaz.

Gönderilen yazı ve Fotoğraflar iade edilmez.

KAPAK DÜZENİ

İbrahim NİYAZIOĞLU

AYDINLATMAYAN AYDINLAR

YALÇIN KÜÇÜK

12 Mart öncesi dönem, belleklerde tazeliğini koruyor. İşçilerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin oluşturduğu, heyecan, sorun ve yanılgılarla yüklü yıllar yaşandı. Öğretim üyeleri, aydınların öğretim kuruluşlarındaki uzantıları, bu yılların eylemlerinin gerisinde kalmamak için önüne düştüler. Sonra Mart'ın direniş ve bunun arkasından Ekim'in açılış dönemi geldi. Bu dönemde aynı aydın kesiti, eylemlerin yanında görünmemek için gerisinde kalmayı seçtiler.

Geride kalmamak için öne düşme de, yanında olmamak için geride kalma da yanlış. Bu yanlışlık bugün acı bir koyulukta yaşanıyor. Türkiye'nin demokrasi ve ileriye doğru yürüyüşünde, yasal görevlerinden birisi de aydınlatmak olan üniversiteli aydınlar, hâlâ 12 Mart'ın getirdiği titreklik içinde. 12 Mart'tan sonra alınmış olan mesafeden habersiz görünüyorlar. Kendi işlerinde Mart günlerini yaşayıp, kendi dışlarına bu yaşantıyı yansıtıyorlar.

Türkiye'nin bir Ortak Pazar sorunu var. Bundan önce üniversiteli aydınlar, bunun üzerinde çok şey söylediler. Anlamli sözler. Tartışılabilen sözler. Bugün Yunanistan, Ortak Pazar'a üyelikli hızlandırmak için karar aldı. Türkiye bakımından, Türkiye'deki egemen güçler ve ilerici güçler açısından vargıları olabilecek bir karar. Daha önce Ortak Pazar üzerinde çok sözü olan üniversiteli aydınlar, şimdi suskunluğu seçmiş durumdadır.

Bir toprak reformu tartışması yaşandı. Önemli siyasal boyutlara uzanan bir tartışma. Daha önce toprak reformu konusunda mangalda kül bırakmayan üniversiteli aydınlar, toprak reformu gibi güncel bir konunun farkında bile olmadıklarını ortaya koydular. Toprak reformu konusundaki son tartışma, Türkiye'nin düşün dünyasında hiç bir iz bırakmadı.

Amerikan silah ambargosu, Kıbrıs sorununun yarattığı yeni sorunlar, Türkiye'nin dışındaki oluşan ve Türkiye'nin içine de etkileyen, doğrultusunu belirleyebilecek olan gelişmeler var. Görünüşe bakılırsa üniversiteli aydınlar, bu gelişmelerin de dışında. Uygulamaya bakılacak olursa, söylenecek hiçbir sözleri yok.

Örnekleri çoğaltmak mümkün. Ama her gün yaşanan olayları örnekle süslemek pek anlamlı değil. Anlamli olan nokta başka. Bugün Türkiye, bir açıdan, aydınlatmayan aydınlar dönemini yaşıyor. Özellikle üniversiteli aydınların, Türkiye'nin demokrasi ve ileriye doğru yürüyüşünü oluşturan eylemlerin dışında kaldıkları dönemi yaşıyor. Anlamli olan nokta işte burası. Demokrasi ve ileriye dönük eylemlerden uzak kalan aydınlar, aydınlatılmaya uzak kalmaya başladılar. Aydınlanıktan uzak kalanların aydınlatılmamaları normal bir gelişme.

Böyle bir gelişme için ileri sürülen iki gerekçe var. Görünüşe göre Halk Partisi, üniversiteli aydınların ilerici kesitleri için yeterli kadar salcu değil. Bu yüzden eylemlerde yer almak anlamlı olmuyor. Bu gerekçeye verilebilecek

larıyla Halk Partisi'nin de gerisine düşüyorlar. Çünkü susarak ilericilik olmaz. Bir diğer gerekçe de şu: Halk Partisi'nin solundaki sol ise fazla fraksiyoner. Fazla parçalı. Bu yüzden de söylenecek sözlerin fazla anlamlı olmaz. Bu gerekçeye de verilecek cevap şöyle: Soldaki görünüşteki parçalanma biraz da aydınların kafalarındaki parçalanmanın yansıması. Bugünün ataleti içinde üniversiteli aydınlar, solu parçalı görmeyi tercih ediyorlar. Parçalı görünümün devamında yararları olduğu bile söylenebilir.

Susarak ilericilik olmaz. Örgütsüz ilericilik olmaz. Eylemsiz ilericilik olmaz. Bütün bunlar, doğru. Türkiye, bugün üniversiteli aydınlar açısından bu doğruları yaşıyor. Bu doğrular açısından Türkiye bugün tipik bir kapitalist ülke görünümünde. Bu açıdan Türkiye, ileri bir kapitalist topluma daha çok yaklaşmış durumda. Çünkü ileri kapitalist toplumlarda da üniversiteli ay-

dınlar, genel olarak ve bir kesit olarak, ileriye dönük eylemlerin dışındalar. İleri kapitalist toplumlarda da üniversiteli aydınlar, genel olarak, aydınlatmayan bir kesit niteliğinde.

Ancak aydınlatmayan aydınlarla sahip olma sevinilecek bir gelişme değil. Bu açıdan ileri kapitalist toplumlara yaklaşma ilericilik sayılmaz. Övünülecek bir gelişme olarak değerlendirilemez. Küçük burjuvaların Türkiye'nin ilerici hareketinin dışında kaldıkları söylenerek kestiriliip atılamaz. Türkiye'nin bu tür aşırı ilericiliğe bugün ihtiyacı yok.

Ayrıca işçi ve yoksul köylülerin oluşturduğu geniş halk kütellerindeki görünen sol potansiyel de aydınlatmayan aydınların yarattığı başlığu daldurmaya yetmez. Çünkü aydınların yaratıcı düşün gücünden yoksun sol hareket, her zaman ve her yerde, eksik sayılmak durumunda. Bunun özellikle sosyalist hareketi ve işçi sınıfı hareketini sadece sendikacıların belirleyeceği, geliştireceği şeklinde sektör ve budalaca sözlerle piyasaya sürüldüğü şu günlerde iyice ortaya konması gerekli.

Fakat bu tür sözlerin piyasaya sürülmesinde en büyük sorumluluklardan birisinin aydınlatmayan aydınlarla ait olduğu kabul edilmeli. Kabul edilmesi gerekli olanların bununla sınırlı olmadığı da bilinmeli. Aydınların, işleri ve görevleri nedeniyle en fazla düşünmeye ve araştırmaya zamanı alan kesitlerinin suskunluğu, ileriye dönük eylemlerin dışında kalmaları, ilerici eylemlerin de duracağı anlamına gelmez. Bu bir yürüyüş, Devam edecek, Devam edeceği de belli oluyor. İleriye doğru yürüyüş devam eder. Aydınlatmayan aydınlar bunun dışında kalır. Hem bir kesit olarak hem de kişiler olarak.

Yalnız, bundan doğacak zararlar saymakla bitmez. İleriye dönük eylem, bundan zarar görür. Ama ileriye dönük eylemin karşısındaki tek güçlük bu değil. Üstelik, bundan, aydınların zarar görmeyeceğini düşünmek saflıklarının en büyüğüdür. Çünkü Türkiye'nin somutunu oluşturan eylemlerin dışında kalmak, aydınların aydınca işlerini bırakmaları demek. Yaratıcılıklarını kaybetmeleri demek.

Bunun böyle olduğunu anlamak için Mart öncesi ile sonrası hatırlamak gerekiyor. Mart öncesinin beş yıllık gibi kısa döneminde Türkiye'nin düşün hayatı en yaratıcı yıllarını geçirdi. Türkiye entelijensiyasının en yaratıcı günleri, geçen bu günler oldu. Doğru veya yanlış. Burası birinci derecede önemli değil. Bu dönemde, Türkiye'nin düşün dünyasına, daha önceki dönemlerle karşılaştırılmayacak ölçüde yeni ve yerli yapıtlar sürüldü.

Daha sonraki dönemde de görüldüğü ölçüde. Bugün çok yazılıyor. Çok yapıt yayımlanıyor. Bunlar içinde yerli olanların sayısı son derece az. Az olan sadece yapıtlar değil. Tartışma da yok denemek kadar az. Eğer tartışma adına yapılan ve son zamanlarda azalmaya başlayan küfürleşme bir kenara bırakılacak olursa, bugün küfürleşmenin bu kadar çok ve yaygın olması da anlamlı verilere dayanan düşüncelerin böyle olduğu değil. Bu küfürleşmelerin azlığının temelinde ise üniversiteli aydınların büyük bir çoğunlukla ileriye dönük eylemlerin dışında kalmaları yatıyor. Meydanı, sağa dayanmanın rahatlığı ve güvencesi içinde alanlara bırakmaları yer alıyor.

Bütün bunların arkasında ise Mart kabusunun bir daha gelmeyeceği konusunda yeterli güvencenin elde edilmiş olmasının bulunduğu düşünmek anlamlı. Bilinçsiz de olsa böyle bir düşünme geçerli ve etkin olabilir. Eğer aydınlatmayan aydınlar algusunun ortaya çıkmasının önemli nedenlerinden birisi bu ise, bunun çaresi yok. Çünkü yakın yıllarda olmasa bile bundan sonraki zamanda hep bu tür bir olasılığı hesaba katmak gerekecek. Bu olasılığın gerçekleşmesi, biraz da aydınlatmayan aydınların ileriye dönük pratik içinde yer almalarına bağlı. Yoksa oturup bekleyerek kabuslardan kurtulmanın yolu henüz bulunmuş değil.

AP'nin CHP'ye yumuşama önerisi: MHP, MSP ve TİP'i kapatmak

MC Hükümeti'nin şaşkınlığı için de olduğu her adımdan anlaşılıyor. Meclisleri bir an önce tatile sokmak için çırpınan MC Partileri, CHP Genel Başkanı Ecevit'in Konya'da görüldüğü ilgili hazmedemeyerek Parlamento'ya olağanüstü toplantıya çağırma kararı aldı. Bu karar, MC Partilerinin hükümete devam etmekle hükümeti bozmak arasında bocaladıklarını ve ne yapacaklarını bilmez bir duruma girdiklerini gösteriyor.

MC içinde AP'nin, Cephenin gelişiminden en çok rahatsız olduğu görülüyor. AP, hükümeti kurduktan sonra ortaya çıkan kayıpları telafi etmek için yeni formüller arıyor. Bulunan formül tam AP'ye uygun. Türkiye'ye kazık atmakla ünlü bu parti şimdi de ortaklarına yeni kazıklar atmak istiyor. Ancak, bütün bu gelişmelerden sonra ortaklarına tek başına kazık atamayacağı anlamış durumda. Bunun için hazırladığı formüle CHP'yi de ortak etmeye çalışıyor.

AP, formülünü CHP'ye ulaştırmış durumda. Buna göre AP için MSP ve MHP'nin kapatılması gerekli görülüyor. Aslında AP'nin MHP'yi kapatmak için çok büyük bir arzu içinde olmadığı anlaşılıyor. Fakat formüle Halk Partisi'ni ortak etmek için böyle bir fedakarlık gerekli görülüyor. Bunun dışında CHP'nin TİP'nin kapatılmasını isteyeceği varsayılıyor. Yapılan öneride TİP'nin kapatılmasına "AP'nin ses çıkartmayacağı" belirtiliyor.

Bu formülün piyasaya sürülmesi MSP'nin huzurunu kaçırmış görünüyor. MSP'nin yayın organı Millî Gazete'nin Ecevit ile Demirel'in bazı geceler görüştiklerini yazması bununla ilgili. MSP yayın organı, görüşmelerde nelerin konuşulduğunu yazmadı. Anlaşılan, huzurunu kaçıran formülün fazlayılmasını istemiyor. Ecevit ise buyayını Erbakan ve MSP'nin "yalancılığın tipik bir örneği" olarak niteledi. Görüşme haberinin doğru olup olmadığını Demirel'in açıklamasını istedi. Demirel'den ise bir cevap gelmedi.

Aslında MSP'nin yayın organının haberi, Ecevit'in söylediği gibi tam bir yalancılık örneği. Ecevit ile Demirel'in görüşmeleri huzursuz bir kafanın uydurduğu bir yalan. Ancak bu görüşme haberinin uydurma olması, AP'nin bulduğu formülün ve bu formülün Halk Partisi'ne iletilmesinin yalan olduğu anlamına gelmiyor. Çünkü neticilerinden CHP'nin ikinci sınıf yöneticilerine iletildi.

izlenen yöntem, alışılmış bir yöntem. Böyle büyük "formüller" hiç bir zaman ilkönce büyük yöneticiler arasında görüşülmez. İki hasım kuvvet arasında çatışma devam ederken ateşkes anlaşmasının ve bu anlaşmanın koşullarının görüşülmesinin cephe kumandanları arasında görüşülmeye başlandığı duyulmuş değil. Önce ikinci sınıf yöneticilerin anlaşma koşullarını "pışırıp" sonra büyük

kumandanlara getirmesi usule uygun bir yol.

CHP, şimdilik sadece AP'nin önerisini dinlemekle yetiniyor. Karşı bir öneri veya onay belirtme sözü konusu değil. Halk Partisi'nin bunu yapmasını bile eleştirilenler var. Ancak bu kadarı fazla duygusal. Halk Partisi'nin rakibinin nabzını dinlemesi en doğal hakkı.

Ayrıca önerilere karşı alınacak tutumun duygusallıkla ilgili bir yanı olmamalı. Bir kez gerici partilerin anayasal yollarla kapatılmayacağı hiç bir zaman ileri sürülemez. Anayasa'nın dışına düşen bir parti anayasal yollardan kapatılır.

Bu genel ilkedden sonra özel durumlar şöyle: MSP'yi kapatmak için Anayasa Mahkemesi'ne gitmeye hiç bir gerek yok. Ecevit'in Konya gezisinin de gösterdiği gibi MSP'nin güçlendiği haberleri, bir balon. Bu haberlerin AP'nin zayıflayıp CHP'nin güçlendiğini söylemeyi "tarafsızlıklarına" sığdıramayan bir takım tarafsız yazarlar tarafından şişirildiği anlaşılıyor. Bu şişirme ilk seçimlerde belli olacak. Bu bir, üncüsü, CHP'nin hükümette olduğu bir zamanda hükümet ortağı olarak ış zaman MSP'nin zararlarının diğer sermaye partilerinin zararlarından daha fazla olmadığı görüldü. Eğer MSP bugün gerçek özünü daha açığa çıkardıysa, bu ortaklarının da özünün aynı olmasından ileri geliyor.

MHP'ye gelince, bu partinin tek gücü, devlet kadrolarından aldığı kuvvet. Küteller içinde hiç bir etkinliği yok. Bunun için önemli olan MHP'yi kapatmak değil, devlet kadrolarındaki açık faşistleri temizlemek. Bunun için de MHP ile ilgili temizlik ancak demokratik güçlerin hükümette olduğu bir zamanda yapılabilir. Bunun dışındaki temizlikler, bir aldatmacadan ileri gitmez.

TİP'e gelince, eski TİP'in 27 Mayıs Anayasasının gerçek savunucusu olduğu Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararlarla saptanmış durumda. 12 Mart'ın baskı döneminde Anayasa Mahkemesi'nin TİP'i kapatmış olması, TİP'in ve sosyalistlerin Anayasasının önde savunucuları olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Şimdiki TİP'in veya bir başka sosyalist örgütün kapatılması girişimlerine gelince... Sosyalizm bugün kütellere mal olmuş durumda. Kütellerden uzaklaşmayı göze almadan kimse böyle bir işe girişemez. Bu bir, ikincisi ise Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin en önde savaşçıları sosyalistler. Demokrasi mücadelesine zarar vermeyi göze almadan kimse bir sosyalist örgütü kapatamaz. Bilinen bu gerçekleri tekrarlamak gereksiz. Gereksiz olan bir de şu var: Sosyalist bir partiyi kapatma girişimlerinin yankısı, milletvekili maaşlarının artırılmasındaki gibi sınırlı kalmaz.

MSP'NİN EĞİTİM ÇALIŞMALARI ENGELLENİYOR

Kanunsuzluğun içinde kol gezdiği yüzlerce kamp, otel, dernek ve hücre faaliyette iken

MSP'li iki Bakan imam Hatip kampını bastırdı!

Küçük öğrenciler ile öğretmenler gözaltında

İSTİFALARI İSTENEN ASİLTÜRK İLE MUFTUOĞLU, CHP YANLISI SOLCU ZAMAN YAPTIĞI MAKSATLI YAYINLARINDAN BİRİNE İTİBAR EDEREK BASKIN EMRİ VERDİLER. ERBAKAN VE MSP PROTESTO EDİLDİ

Öğretmenlerin yaz kursuna makamlara emir vererek öğrencilerin yakalanması ve derslerinin kapatılması istendi

İçişleri Bakanından emir

Emir ve yönerge

Öğretmenlerin yaz kursuna makamlara emir vererek öğrencilerin yakalanması ve derslerinin kapatılması istendi

İçişleri Bakanından emir

Emir ve yönerge

Cumhuriyet gazetesinin başarılı jurnalisti Hikmet Çetinkaya, MSP yanlısı kişilerce düzenlenen "din eğitimi" kampları hakkında ilginç bir yazı serisi hazırladı. Çetinkaya, İzmir'in Kemalpaşa, Manisa'nın Turgutlu ve Bolu'nun Edremit ilçelerindeki dağlarda yapılan Nur eğitimini belgelerle gözler önüne serdi.

Olayın ilginç yönü yazı serisi üzerine kampların güvenlik kuvvetlerine baskın ve örgütleyicileri hakkında kanuni işlem yapılması. Baskın emri veren İçişleri Bakanı ve kanuni koşturmayı yürüten organların başında Adalete Bakanı MSP'li. MSP'nin bu tip kamplardan habersiz olması düşünülemez. Tersine, MHP'liler kadar yoygaracı biçimde olmasa da MSP'lilerin gençliğe ciddi biçimde eğildikleri ve kendilerine bağlı vurucu kadrolar yetiştirmeye çalıştıkları biliniyor. O halde bu işgüzarlık neden? İşgüzarlığın nedenini MSP'ye bizzat kendi koalisyon ortakları tarafından yöneltilen tehditlerde aramak gerek. AP'nin MSP'den hiç de hoşlanmadığı ve bu partiyi kapatmak için çeşitli sondajlar yaptırdığı biliniyor. Üstelik AP'nin bu girişimlerinde yalnız kalmayacağı, etkili çevrelerin desteğini de olabileceği hesap ediliyor. İşte böyle bir ortamda MSP'li bakanlar şimşekleri üzerlerinde toplanmaktan kaçınmak istedikler. Erbakan dahi önceleri "birkaç müslümanın bir araya gelerek kitap okumasına kimse engel olamaz" diyor. Bugün Erbakan'ın partisinden iki bakanı bir araya gelerek "kitapokuyan" müslümanların kamplarını bastırıyor.

Soruşturmanın sonucundan bir şey çıkacağı pek sanıyoruz. Ancak MSP'lilerin çevreye vermek istedikleri izlenim önemli. MSP'lilere en çok soldanların başında MHP yanlısı bir gazetenin gelmesi ise ilginç. Koalisyondaki tartışmalar sırasında MSP'yi AP'ye karşı savunur görünen Orta Doğu gazetesi şimdi MSP'li bakanlara vevyosun ediyor. Bu gazete MSP'nin tekelindeki dinci kesime de el atıp bunları MSP'nin elinden koparmak istediğini belli ediyor. Gazeteye göre, çeşitli illerde "yüzlerce yurttaş" Orta Doğu buralarına müraacat ederek Asiltürk ve MSP'yi protesto etmişler. Haberde ayrıca kampların basılması için Asiltürk'ün gösterdiği gayret ve acecelilik bir güzel hikâye ediliyor.

Din silahını kapmak için iki parti arasındaki mücadele böyle sürüp gidiyor.

Hacettepe çiftliği: Doğramacı ve şürekası koll. şti.

12 MART'TAN HEMEN SONRA HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNDE VERİLEN BİR KOKTEYL PARTİDE GEÇEN BİR KONUŞMA:
 REKTÖR İ. DOĞRAMACI - BÜTÜN SOLCULAR EŞ... TİR !
 - YA ECEVİT. O DA SOLCU !
 REKTÖR İ. DOĞRAMACI - ECEVİT BAŞ EŞ... TİR !
 - UMARIM BU SÖZÜNÜZÜ İLERDE ECEVİT İKTİDARA GEÇİNCE TEKRARLAMAK CESARETİNİ GÖSTERİRSİNİZ.
 REKTÖR İ. DOĞRAMACI - OHOOO, ONUN ÇANINA OT TIKAYACAĞIZ.

Kuruluşundan bu yana Hacettepe Üniversitesi'ni kordeği Emel Doğramacı ile birlikte babasının çiftliği gibi yönetmekle ün alan rektör İ. Doğramacı, son rektörlük seçimlerinde adaylığını koymadı ve yerine Prof. Dr. Doğan Karan rektör seçildi. Yıllardır Hacettepe'nin üzerine çöken bulutları dağıtabileceği konusunda iyimser bir izlenim veren ve "sosyal-demokrat" olarak tanınan D. Karan'ın yapması gereken çok işler var. Umarız ki D. Karan, 12 Mart öncesinde polis Hacettepe'yi bastığı zaman öğrenciler hakkında verdiği korkunç fetva ("Bu nomussuzların hepsi gebertilmeden işler düzelmez") doğrultusunda değil de akil ve demokratik bir çizgide yönetimini sürdürür ve Hacettepe'yi gerçek bir bilim merkezi yapar.

12 Mart sonrasında Hacettepe Üniversitesi'nde muhbirlik görevi yapan ve aynı zamanda en yüksek yönetim kademelerinde bulunan dört kişi vardı, üç prof. bir doçent. Bunlardan birincisi rektör İ. Doğramacı idi. Bazı öğretim üyelerini de muhbirlik görevine alıyan Doğramacı ispiyonluk ve baskı örgütünü o derece geliştirmişti ki, askerliklerini komando olarak yapmış 44 kişiyi kadroya almış ve bu kişileri silahlı olarak üniversite içine salıvermişti. Namuslu öğretim üyelerinin tepkisi karşısında bu 44 komandanın çoğunu işten çıkarmak zorunda kaldığı zaman bile 13'ünü yerlerinde bırakmış ve böylece "zayıflayan" örgütünü takviye amacıyla da bu kez birçok hademeye "kapı dinlemek", "kişisel yazışmaları okumak" gibi görevler vermişti.

Doğramacı'nın yönetiminde Hacettepe'de "başarı" sağlamak için gerekli şartlardan birisi mason olmak, ikincisi ise devletin istihbarat örgütleriyle ilişkili olmak idi. Hele masonluk, akademik yükselmenin vazgeçilmez şartıydı. Kendisi de yüksek rütbeli bir mason olan Doğramacı'nın karşısında iki büklüm olup yerlere kapanmayı bilim adamları da vardı. Bunlardan bazıları ilerici ve demokratik nitelikte kişileri de Doğramacı çeşitli oyunlarla

bu kişileri tasfiye etti. İkinci grupta ancak birkaç kişi vardı ve bunların masonluk rütbeleri Doğramacı'dan daha yüksekti. Doğramacı, şimdi İlahiyat Fakültesinde öğretim üyesi olan Prof. Necati Öner'in Felsefe Bölümü başkanlığına atanmasına "Bu üniversitede mason düşmanları çalışamaz" gerekçesiyle karşı çıkmıştı.

12 Mart yaklaşırken "sol" bir cuntanın iktidara geleceğini "istihbar" eden Doğramacı, üniversitede göstermeli bir demokratikleşme hareketine girişti. Bölüm başkanları ve dekanların atmadığı deseçim yoluyla gelmesi için bazı çalışmalar başlattı. "İyi niyetini" göstermek için de, solcu olarak bilinen üç öğretim üyesini Sovyet, Çin ve Fransız üniversitelerinin yönetsel işleyişini inceleyecek komisyonlara başkan seçti. Ama zamanın Cumhurbaşkanı Sunay ile Çankaya'daydı bir toplantıdan sonra bütün demokratikliği ve iyi niyetini rafa kaldırdı. Herhalde gelecek cuntanın "sol" olmayacağını öğrenmişti.

Doğramacı, ünlü irakçı-turanlı prof. lardan Erçüment Kuran'ı Kanada'dan Hacettepe'ye çağıracağı halde "sol" cunta istihbaratı yüzünden tayinini geciktirmişti. Kuran, 12 Mart'tan hemen sonra görevlendirildi, hem de dekan olarak.

Doğramacı'nın ilerici öğretim üyelerini tasfiye etmek için bulduğu gerekçe şuydu: "Ne yapayım, senin burada kalmanı ben isterim ama 'omuzu kalabalıklar' senin mutlaka atılmanı istiyor." Örneğin, Felsefe Bölümü asistanlarından Tuncer Tuğcu'nun okuldan uzaklaştırılmasını bu gerekçeyle başlatan Doğramacı, Tuğcu'nun Danıştay'a başvurmasını önlemek için hemen, kendisi, Erçüment Kuran ve arkadaşları söz edeceğimiz Felsefe Bölümü başkanı İanna Kuçuradi'den oluşan bir jüri kuruyor ve biraz önce üniversiteden atılan Tuğcu'yu öğretim görevlisi olarak terfi ettiriyordu. Doğramacı'nın bu saçmalığa bulunduğu gerekçe şuydu: "Senin terfi ettiğini 'omuzu kalabalıklar' duyuncaya kadar iki-üç ay geçer, o zaman kadar da zaten bunlar iktidardan gitmiş olacaklar."

Doğramacı, çiftliği zannettiği Ha-

cettepe Üniversitesi'nde despatlığını sürdürürken, kıyım işlerini bizzat değil "Kasap" lakabıyla tanınan Prof. Yüksel Bazer ve son rektörlük seçiminde Doğramacı'nın aday olarak bilinen Prof. Ali Eruğrul aracılığıyla yürütüyordu. Bazer'in şu anda ODTÜ Müttevelli Heyeti Başkanı olması hiç de bir raslantı değil anlaşılır.

Hacettepe'yi çiftliğe çeviren kişilerden ikincisi Prof. Emel Doğramacı. Rektör Doğramacı'nın olan Emel Hanım, aynı evlenip iki kez de boşanmış. Kendisi İngiliz dil profesörü ve aynı zamanda sayısı 16'ya varan bazı bölümlerin de başkanı. On parmağında on marifet var diye buna denir. Emel Hanım prof. ama basılmış bir kitabı yo... İngilizce dili üzerinde Meksiko gibi bir ülkede araştırmalar yapabileceğini kanıtlamış. Lise öğretmenliğinden prof. luğa yükselen ender bilim adamlarımızdan biri olan Emel Hanım, doçentlik sınavında yabancı dil olarak Fransızca'yı seçmiş. Kendisini tanyanlar, birçok masalını okuyup anlayacak kadar bile Fransızca bilmediğini ileri sürüyorlar. Profesörlük sınavında ise Arapça'dan sınavı giren Emel-Hanım'ın, değil Arapça bilmez "elifi gör. emertek sanacağı" söyleniyor.

Emel Hanım'ın 12 Mart'tan sonra yaptığı birgaf oldukça "önemli" sonuçlara yol açacakken çiftlik oğası ağabeyinin yardımıyla örtbas edilmiş. Olay şöyle: Fransızca bölümüne alınması düşünülen 9 asistan için sınav açılıyor. Kazananlar belli oluyor ve bir listeye ilan ediliyor. Son anda etkili veyetkili iki kişi Emel Hanım'a telefon ederek kendi çocuklarının da Fransızca bölümüne asistan alınmasını istiyorlar. Kadro dokuz kişilik olduğu ve Emel Hanım da bu etkili ve yetkili kişileri kırmak istemediği için kazananlar listesinin en altında bulunan iki kişinin adını çizer ve yerine etkili-yetkili çocuklarının adını yazıyor. Emel Hanım'ın bilmediği şey, adını çizdiklerinden birisininin, ağabeyinin deyimiyile "omuzu kalabalıklar"dan birini net çocuğu olduğu. Daha önce sınavı kazandığını öğrenen fakat sonra çıkan listede adının alınmadığını gören bu kişi, "omuzu kalabalık" babasıyla Emel Hanım'ın kapısına dayanınca işler karışıyor. Sonunda, rektör Doğramacı, Personel Müdürlüğüne talefini ederek 9 kişilik kadroyu 11'e çıkardığını bildiriyor ve durumu kurtarıyor.

Sözünü edeceğimiz üçüncü kişi bir başka Prof. Bu kişi, faşist bir gazetesinin "şimşekleri üzerine çeken milliyetçi" diye lanse etmek istediği Nihat Nirun. Yayınlanmış kitabı olmadan, bir gazete makalesiyle prof. olan Nirun, profesör alabilmesi için bilmesi gereken iki yabancı dilin değil ikisini, birini bile biliyor. Ama, Doğramacı çiftliğinde prof. olmuş. Herhalde "milliyetçi" olmak bilimsel olmaktan daha önemli sayıldığı için.

Hacettepe'de ilerici öğretim üyesi kıyımını tezgahlayanlardan dördüncüsü, o zamanlar doçent şimdi prof. olan bir bayan. Adı, İanna Kuçuradi; görevi Felsefe Bölümü başkanlığı. Bayan Kuçuradi'nin prof. olması da bir hayli eğlenceli. Jüri üyeleri arasında bir tük felsefeci yok, hepsi tıp ve ekonomi dalından. Bu bayan prof., Doğramacı'nın kıyma makinasının öylesine bir parçası haline gelmiş ki, kendi asistanı Tuncer

Tuğcu'nun evinin kapısı altından sabaha karşı tehdit mektupları atacak kadar kendini kaybetmiş.

12 Mart'tan sonra Felsefe Bölümüne asistan olarak aldığı kişiler de çok ilginç. Bunlardan birisi, annesi ve babasının MİT'deyüksek kademelerde bulunduğu açıkça söyleyen ve babasının aynı zamanda yüksek rütbeli bir mason olduğunu, gizli mason törenlerine ceviz kutularında saklanan beyaz eldiven ve yakaları takarak nasıl hazırlandığını anlatmaktan büyük zevk duyan bir kişi. Bu kişi, gerici Alman filozofu Nietzsche'ye benzetmek için onun gibi bıyık bıran ve kendisinin "seçkin kişi" olduğunu ileriye sürmek gibi bir özelliğe de sahip.

Nietzsche mukallidinin karısı da Bayan Kuçuradi'nin asistanı. Babasının Demirel ailesine yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak asistan olduğu söyleniyor.

Bayan Kuçuradi'nin ilişkileri çok geniş bir alanı kapsıyor. Amerika'daki Rum-Ortodoks kilisesinden Doğu Anadolu'ya, bazı istihbarat örgütlerine kadar uzanıyor. Yani, çok dikkat edilmesi gereken bir kişi.

Yukarıda geniş çizgilerle anlatmaya çalıştığımız ve gerekirse haklarında çok daha ayrıntılı bilgi verebileceğimiz bu dört kıyımcıyı bir yana bırakalım ve Hacettepe çiftliğinin iki önemli özelliği üzerinde duralım.

12 Mart'tan sonra Hacettepe Üniversitesi'nin Felsefe, Sosyoloji, Türkoloji ve Tarih bölümlerine alınan kişilerin bazıları Ülkü Ocakları militanları, etkili-yetkili kişilerin çocukları veya komandobası Türkiye'nin yakınları. Bunların hiçbir bilimsel sınavdan geçmeden görevlendirildikleri ileri sürülüyor. Hele bunlardan bir tanesi 20 yıla yakın bir süre MTA'da memurluk yaptıktan sonra bilimsel jüri veya yabancı diğ sınavına girmeden Sosyoloji Bölümü'nde öğretim görevlisi olmuş. Bu iddiaların geçersiz olduğunu kanıtlamak ise yeni rektör Doğan Karan'a düşüyor. Tabii, eğer isterse. Bir de doktora tezi yazmadan "doktor" ünvanı alan, "istim sonradan gelir" hesabıyla tezlerini sonradan yazan bazı "bilim adamla" var ki bunlar apayrı bir konu.

İkincisi, Hacettepe Üniversitesi'nin ticari niteliği. Üniversite'nin vakıf adı altında kurulmuş ve Doğramacı'nın koruyucu kanatları altında geliştirilmiş ton sekiz tane şirketi var. Bu şirketler maruldan mobilyaya kadar çeşitli şeyler üretiyorlar. Bunlar arasında milyonlar kor eden, örneğin Hacettepe'ye bilgisayar kiralayon, fakat vakıf olduğu için bir kuruluş bile Kurumlar Vergisi ödemeyen şirketler var. İşin ticari niteliği olan bir diğeryünlü de Hacettepe'de adına "ulufe" denen ve kim ne kadar verildiği belli olmayan döner sermaye karları. Çiftlik biçimi yönetime karşı çıkmayan bir kişi kapalı zarflar içinde çok yüksek paralar alabilirken, sesini çıkarmak cesaretini gösterenlere bir kuruluş bile verilemediği oluyor. Bu paralar hangi yönetmelikle göre verilir, kim verir, hangi kistosa göre verir, hiç belli değil. Belli olan şey bunun her sus payı olarak verildiği.

Yeni rektör Doğan Karan'ın düzeltmesi gereken birçok bazukluklar olduğu meydana. Bakalım Karan bu bazuklukların üstüne cesaretle gidilecek mi?

Sarı sendikacılığa indirilen bir darbe

5-6 Temmuz günleri Türkiye sendikacılığı açısından çok önemli iki kongreye tanık oldu. DİSK'in en eski sendikalarından biri olan Kimya-İş ve aynı işkolundaki Petrokimya-İş olağanüstü toplanan genel kurulları sonunda tek bir sendika çatısı altında birleştiler.

Genel Merkezi İzmir'te bulunan Petrokimya-İş Sendikası da 5-6 Temmuz günleri İstanbul'da Genel Kurul çalışmalarını tamamladı.

Petrokimya-İş Sendikası Genel Kurul'da "emperyalist güçlerin ve emperyalist güçlerle işbirliği yapan sermaye sınıfının sömürüsüne, faşist baskılarına karşı güçlü bir direnişi sürdürmek, ülkemizdeki demokrasi mücadelesine en etkin biçimde katkıda bulunabilmek ve işçi sınıfının yaşama ve çalışma koşullarını düzeltme mücadelesine bu doğrultuda güç kazandırarak amacıyla, DİSK'in ilkeleri gereği aynı işkolundaki DİSK üyesi Kimya-İş Sendikasına katılma" kararı aldı. Genel Kurul'da sunulan çalışma raporunda "birleşme çalışmalarını uzatmak, sadece ve sadece sermaye sınıfının ve onların uyanık bekçilerinin işine yarayacaktır. İşçi sınıfının birlik olma mücadelesinde ödü kopan sermaye sınıfı, bunu önlemek için ekinde bütün olanakları zorlayacaktır. İkili birleşme sözkonusu edildiklerinde öncelikle yanyana geleceğimiz sendika Kimya-İş'tir inancındayız. Zira gerek sorunlara bakış açımız, gerek çalışma yöntemimiz, kısacası ekonomik mücadele anlayışımız aynıdır, biridir. Petrokimya-İş ile Kimya-İş üyeleri bu birleşmeye, bilinç düzeyleri bakımından daha kararlardır, daha hazırdır. (...) Petrokimya-İş sendikası olarak düzmece birleşmelerden değil, gerçek işçi birliğinden yanayız. Salt birleşmiş gözükme için birleşmekten yana değiliz. Hele başka dünyalara oturup birleşme formülleri oluşturmaktan birlik değil, binasız çatı yapılmış olur. Birliklerin buyrukla değil, onurla inşa edileceği inancındayız" deniyordu.

Kimya-İş Sendikası Genel Ku-

rulu'nun 6 Temmuz 1975 tarihli oturumunda Petrokimya-İş Sendikasının Kimya-İş'e katılma kararını oybirliği ile kabul etti. Kimya-İş Genel Kurulu'ndayine oybirliği ile kabul edilen tüzük değişikliği sonucu sendikanın adı "PETROL KİMYA-İŞ" oldu.

Sendika yönetimi için yapılan seçimlerde Petrol Kimya-İş'in Genel Başkanlığına eski Kimya-İş'in Genel Başkanı DİNÇER DOĞU seçildi. Petrol Kimya-İş'in Genel Başkan vekilliğine YILMAZ ÖZDEMİR seçildi. Yılmaz Özdemir Petrokimya-İş'in Genel Başkanı idi. Yeni sendikanın Genel Sekreterliğine Kimya-İş Genel Sekreteri Hüsamettin Bakan, Yürütme Kurulu üyeliklerine de Mehmet Atay (Kimya-İş) ve M. Ali Tügen (Petrokimya-İş) seçildiler.

İki sendikanın birleşmesi Türkiye sendikacılık tarihine önemli bir güçbirliği olarak geçecek. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesinde sendikaların çokluğu ve bölünmüşlüğü işçilerin mücadele gücünü azaltırken işveren sınıfının "işini" kolaylaştırıyor. Bu nedenle egemen sınıflar işçilerin tek ve güçlü sendikalarda birleşmelerini önlemek için sendikaların çoğaltması ve bölünmesi yolunda bütün olanakları kullanıp var güçleriyle çalışıyor. Örneğin yalnızca İstanbul'da Kimya işkolunda faaliyet gösteren 10'dan fazla işçi sendikası var. Buna karşılık bu sendikaların karşısında bir tek işveren sendikası bulunuyor. Ancak işçi sınıfının son yıllarda gidecek artan bilinçlenmesi, mücadele edilmesi gerekenin tek tek fabrika sahiplerinin ötesinde bütün bir sermayedar sınıfının ekonomik birliğini güçlendirmekte.

Geniş işçi yığınlarının DİSK'e gösterdiği ilginin giderek artması bu gerçeğin en somut örneği. Dünya görüşleri, sendikacılık anlayışları aynı olan sendikaların birleşmeleri işçilerin daha iyi yaşama ve çalışma koşullarına olanağını artıracak, sınıf mücadelesini keskinleştirecek ve Türkiye kapitalizminin can damarına indirilecek darbelerin gücünü çoğaltacak.

Petrol-Kimya-İş Sendikası Yürütme Kurulu; Mehmet Atay-Üye; Yılmaz Özdemir-Başkan Vekili; Dinçer Doğu- Genel Başkan ; Hüsamettin Bakan- Genel Sekreter; Mustafa Ali Tügen - Üye.

Kimya-İş ile Petrokimya-İş'in birleşmeleri Petrol ve Kimya gibi önemli sanayi dallarında nitel ve nicel yönden işkolunun en güçlü sendikasının oluşturulmasına önemli bir adım dir. Yakında gerçekleşmesi beklenen katılmalarla kimya işkolunda işkolu düzeyinde toplu sözleşme yapma yetkisi DİSK'e bağlı bir sendikaya geçebilecek. DİSK'e bağlı sendikalar içinde işkolu yetkisine sahip bir tek sendika (Lastik-İş) var.

DİSK Anayasasına göre DİSK bünyesinde aynı işkolunda birden çok sendika bulunamaz. İşte bu nedenle bu birleşme DİSK'in "işçilerin birliği" ilkesinin gerçekleştirilmesine iyi bir örnek oldu.

Petrol Kimya-İş Genel Başkanı Dinçer Doğu yaptığı konuşmada şunları söyledi: "Geçmişte sendikalar arasında gerçekleştirilen birleşmelerin büyük bir bölümü sarı sendikaların çıkarları doğrultusunda ve satma-satın alma ilişkileri çerçevesinde olmuştur. Bu birleşme, karşılıklı inanç ve güvene dayanan, arkasında hiç bir hesap, hiç bir hukuki

protokol bulunmayan ve bu şekilde ülkemizde ilk kez gerçekleştirilen bir birleşmedir. Ülkemiz sendikacılığına örnek olacaktır. İşçi sınıfının birliğine karşı çıkan, bu birliği engellemeye çalışanlar, kişisel çıkarlarını gözetip işçi sınıfına ihanet edenlerdir. Bütün sendikacıları, işçi sınıfına karşı görevlerini yapmada, işçi sınıfının birliğini sağlamada, buradaki kadar açık ve yürekli olmaya çağırıyoruz. Kim olursa olsun eğer bu birleşmeyi baltalamaya, bölmeye, lekelemeye çalışırlar, işçi sınıfına ihanet içinde-

Bu birleşmede en büyük yık Petrokimya-İş'li kardeşlerimizin sırtında idi. Onlar bu görevlerini başarı ile yerine getirdiler. Aldığımız kararın işçi sınıfımıza yararlı olmasını diliyoruz."

Genel Başkan Vekili Yılmaz Özdemir de "bu birleşme sermaye sınıfını korkuttuğu kadar, sarı sendikacıları ve sendikaları geçim kaynağı yapan "dükkancı zihniyeti"de mahkum etmiştir" dedi.

Adapazarı'nda bir cinayet daha

Adapazarı Ziraî Donatım Fabrikası'nda işçi olarak çalışan 24 yaşındaki Abdülkadir Tüzün 5 Temmuz Cumartesi akşamı, arkadaşlarıyla beraber zorla götürülerek Emniyet Sarayı'nda sabaha kadar dövülerek öldürüldü. Arkadaşları Ahmet Çakır ve Hasan Demircan ağır şekilde yaralandılar.

13 Temmuz'da yapılacak belediye seçimleriyle ilgili olarak şehirden yoğun siyasal çalışma ve didişme sürüp giderken, bu cinayet sessiz sedasız geçirilmeye çalışıldı. TÖB-DER üyesi öğretmen Hikmet Demir'in öldürülmesinden tam bir ay sonra bu kez bir işçi kurbanı ediliyordu.

Üç işçi Cumartesi gecesi Çark gazinosuna gittiler. Yanlarındaki masada üç sivil polis oturuyordu. Bir ara, yandaki masadan işçilere çıkmalarını emreden bir işaret yapıldı. A. Tüzün, H. Demircan ve A. Çakır bunun üzer-

ine hesabı ödeyip gazinoyu terkettiler ve gazinonun önünde bir taksi çevirmek üzere beklemeye başladılar. Önlerine bir Murat taksi geldi. Üç arkadaş taksiye binecekleri sırada ne olduklarını şaşırıyorlar. Aniden kendilerini bir cip içinde buldular. Yaka paça polis arabasına sokulduklar ve Emniyet Sarayı'na götürüldüler.

Emniyet Sarayı'nda sırayla kuruk bir dayak başladı. Bir defalık sırasını savan, yara izleri kayboldun diye suya sokuluyordu. Sonra sıra yeniden geliyordu. Hasan Demircan kendi sırası gelip de dayak odasına girince birden Abdülkadir'in soğumuş cesediyle karşılaştı. Az sonra polisler A. Tüzün'ün cesedini apar tapar Devlet Hastahanesine götürdüler. Senaryo önceden hazırlanmıştı. Danışıklı bir raporla A. Tüzün'ün "alkol kamasından öldüğü" (!) rapor edilecekti. Olay, Tüzün'ün ailesine ulaştı. Ailesi, ce-

İŞÇİ ABDÜLKADİR TÜZÜN 5 TEMMUZ GECESİ KARAKOLDA DÖVÜLEREK ÖLDÜRÜLDÜ. OLAY, DEVLET HASTANESİNDE, ALKOL KOMASI OLARAK KAPATILMAK İSTENDİ. CHP MİLLETVEKİLİ HAYRETTİN ÜNSAL'IN ZORLAMASIYLA CENAZE İSTANBUL'DA ADLİ TIBBIN TETKİKİNE GÖNDERİLDİ. YÜZLERCE İŞÇİ BELEDİYE BİNASININ ÖNÜNDE PROTESTODA BULUNDU.

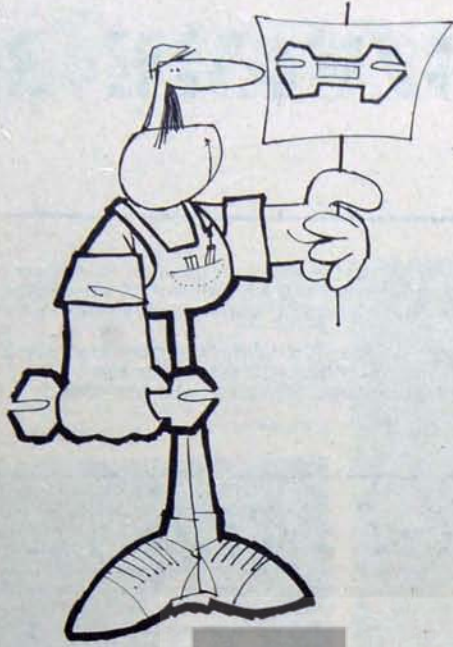
sedini adli tıba havalesini istedi. Hastane olayı kapatmaya çalıştı. Fakat beklenmedik bir olay oldu. CHP Adapazarı milletvekili Hayrettin Ünsal şehirdeydi ve telefonla raporu görmek istediğini bildirdi. Tabii Ünsal'ın rapor gösterilemedi. Bunun üzerine A. Tüzün'ün cesedi İstanbul'a adli tıba taşındı. Salı günü adli tıptan geri gelen cenaze aynı gün taprağa verildi. Şu ana kadar adli tıp raporu açıklanmış değil.

Abdülkadir Tüzün'ün cenaze töreni sırasında yüzyü aşkın işçi Adliyenin önündeyazı duruşunda bulundular. Faşistlerin kurbanı olan arkadaşlarının anısını taşıdılar. Yine Adliye önünde, kadınlarda oluşan bir topluluk "Katiller! Katiller!" diye protestoda bulundular.

Cenaze Emniyet Sarayı'nın önünden alınıp arabalarla mezarlığa götürülürken, bir polis cipi içinde Adapa-

zarı Emniyet Müdürü Şukru Yetimoğlu, yanında bir kamiser ve iki polisle kafilenin arkasında mezarlığa kadar geldi. Şukru Yetimoğlu, bir hafta önce Cephehükümeti tarafından bu mevkie getirilmişti. Yetimoğlu, yanındakiyle birlikte, mezarlıktaki tapluğa ve işçilere çıkışmaya kalkıştı. Cinayetinsorumlularından haberdar değilmiş gibi, "Emniyet Sarayı'nda musalla taş mı var ki aralarda biriktiniz?" diyordu. Yetimoğlu'nun mezarlıktaki provakasyon çabaları sonuç vermedi.

Böylece sermayenin cinayetler zincirine bir halka daha ekleniyordu. Türkiye'de sanayi proletaryasının en yoğun olduğu bölgelerden biri olan Adapazarı'nda bu cinayete başvurulması bir rastlantı değil. İşçi sınıfının ekonomik ve siyasal uyanışının önüne geçemeyen egemen sınıflar, bu uyanışı cinayetler yoluyla bastırmak istiyorlardı.

Boşo2

ALPASLAN IŞIKLI

"SENDİKALAR, TIPKI DEVRİLMEK İSTEMEYEN BİR BİSİKLET SÜRÜCÜSÜ GİBİ, VAROLMAK İÇİN İLERLEMELER ZORUNDADIRLAR."

● İçinde yaşadığımız 1975 yazında toplu pazarlık ve toplu sözleşme faaliyetleri bakımından belirgin bir hareketlilik göze çarparken bir yandan da genel olarak sendikacılık alanında da bir canlanma görülmektedir. Bu durum sizce nasıl açıklanabilir?

● Toplusözleşmelerin genellikle ikiser veya birer yıllık periyotlarla yapılmakta olmasının bu alandaki faaliyetleri, yoğunluk bakımından dalgalanmalar göstermesine yolaçtığını bilmekteyiz. Bugünlerde büyük ve geniş kapsamlı faaliyet alanlarıyla ilgili toplu sözleşmelerin yopim çalışmaları henüz başlamış değildir. Fakat kapsamları pek büyük olmasa da irili ufaklı çok sayıda sözleşmenin yapılmakta olduğu veya pazarlıklarının sürdürüldüğü bir dönemde olduğumuzu söyleyebiliriz.

Genel olarak sendikacılık alanında görülen canlanma ise çok uzun mazisi olan bir arayışın dalgalanmanın ifadesi olmaktadır. Çeşitli merkezlerde adoklaşmış olan ülkemiz sendikacılığı, gerçek ve asıl özlemleriyle tutarlı bir siyasal ve ideolojik çizgide gücünü ortaya koymak yönündeki evrimini hızlandırmış görünüyor.

İşaret ettiğiniz bu iki oluşum, kuşkusuz birbiriyle bağlantılı. Ancak bu bağlantı mevsimlik veya yıllık bir konjonktür çıkışması olmanın ziyade ülkemiz sendikacılığının tarihsel evrimi içinde çok önemli bir dönüm noktası olarak açıklanmaya müsait görülüyor. Bu dönüm noktası, önemli bir gerçeğin artık iyice bilincine varılmış olmakla olmaktadır. Bu gerçek, ekonomik ve siyasal amaçların ayrılmaz olduğu gerçeğidir. Ekonomik amaçları gündeme getiren toplu pazarlıkların yoğunluk kazandığı bu dönemde, ülkemiz sendikacılığı, siyasal bakımdan da temelden gelen bir gereksinimle kendisine çeki düzen vermek yönünde atılımlara hız vermiştir.

● Bu çerçevede içinde Türk-İş'ten kopmaların ne anlamı olmaktadır?

● Türk-İş'ten kopma girişimini başlatmış olan Genel-İş bu konudaki kararını toplu pazarlık çalışmalarını sürdürdüğü bir sırada vermiştir. Türk-İş yöneticilerinin MC hükümetiyle elele vererek işkolları yönetmelğinde Genel-İş aleyhine ve iktidar yanlısı kişilerin yönetimindeki başka bazı sendikalar lehine değişiklikler sağlaması bu konuda bordağışı taşıyan son damla olmuştur. Temel neden, Türk-İş yönetiminin işçi kitlesinde meydana gelen hızlı gelişmeye gözlerini kapayarak işçiden yana her türlü fikre, uyarıya kulaklarını tıkayarak, bütün eleştirilere rağmen Atlantik ötesi ilişkilerini sürdürmekte inat eden tutumudur.

Genel-İş'i Oleyis'in ve başka sendikaların izlemesi beklenebilir. Bu çok ani bir değişimdir. Unutmayalım ki Genel-İş yöneticileri, daha dört beş yıl önce, devrin iktidarı tarafından DİSK'i kapatmak için çıkarıldığı açıkça ilân edilen 1317 sayılı yasayı, CHP reddetmeye başladıktan sonra bile, savunmaya devam etmişlerdi. Şimdi aynı yöneticiler DİSK'e katılmanın aritesinde oldukları izlenimi veriyorlar. Elbette ki toplumu olmayan sendikaların kendilerine göre hesapları vardır ve sendikacıların hızla bilinçlenmelerinde veya işçisininin kaynaqlanmaktaki tarihsel akışa ayak uydurmalarında da yadrganacak bir yan olmamak gerekir. Sosyal Demokrat sendikaların Türk-İş'ten ayrılmaları, Türk-İş'i tutucu liderlere teslim etmeleri, geride kalan yandaşların ebedi mağlubiyete mahkûm etmeleri olarak yorumlanabilir. Ayrıca bu sendikaların DİSK'te toplanmaları DİSK içinde toplumcuları azınlığa itici sonuçlar doğurabilir. Tabii bu onların bileceği işti. Taplumcuların tutumu elbette ki çok daha uzun vadeli ve gerçek unsurlar üzerine kurulu olacaktır. Taplumcuların başarısı, işçi sınıfı-

nın birliğinden kaynak bulur. DİSK'te toplanacak işçi kitlesi içinde toplumu sendikacıları ve onların yönetimindeki sendikaları büyük sorumluluklar bekliyor. Türk-İş'te olsun, DİSK'te olsun bütün işçiler, gerçeklerin öğretisiyle kuşkusuz aynı yerde buluşacaklardır. Bütün yolların Roma'ya çıktığı gibi. Taplumculara, toplumu sendikalara düşen görev, seslerini mümkün olduğu kadar çok işçiye duyurabilmek ve onları sosyal pratiğin labirentleri içinde karşılayacakları her türlü tuzaktan, engelden kurtarmaktır.

● Türk-İş yöneticileri zaman zaman militan bir tutum içine giriyorlar. Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

● Türk-İş yöneticileri çok eski olmayan tarihlerde, işçileri kendi arkalarında birlik halinde tutabilmekte "komünizmi tel'in mitingleri"nden yarar görürlerdi. Şimdi ne için yapıldığı pek anlaşılmayan genel grev gibi şeyler yapılıyor. Gene de inandırıcı oldukları söylenemez. Unutmayalım ki Genel-İş, başlıca rolü oynadığı bu genel grevin peşinden Türk-İş'ten ayrıldı.

Çünkü Türk-İş Genel Başkanı'nın bütün çabasına rağmen Türk-İş'e militan bir görüntü vermek zor. Çünkü örneğin Genel Başkanın ve TRT'nin bir boyran havası içinde ilân ettiği ve komuyuna yasattığı, bu "genel grev" in hemen peşinden Genel Sekreter genel grevin siyasal amaçla yapılmadığını açıklıyor, DİSK'i militan yetiştirmekle itham eden Türk-İş Eğitim Sekreteri "Milliyetçi" cephenin en ünlü organlarından birinde kalem oynatmakta devam ediyor.. Aslında, Türk-İş'te zaman zaman görülen şaşkırtıcı bazı çıkışlar, Genel Başkanın hangi saiklerle ortaya koymuş olursa olsun kişisel tavır almaktan öteye gitmemekte. Bu

çıkışlar, Türk-İş tabanının ne beklediğinin ifadesi olarak önem taşıyor. Ancak tüm olarak ele alındığında, "milliyetçi" cepheye yakın unsurların ağır bastığı Türk-İş yönetici kadrolarının, tabanın beklentilerine cevap teşkil edecek bir tutum ortaya koymaları mümkün olmamakta.

● Türk Sendikacılığının geleceği için neler söylenebilir?

● Türk sendikacılığının geleceği, Türkiye'de rejimin geleceğine sıkı sıkıya bağlı. Rejimin geleceğinin belirlenmesinde de sendikalara büyük sorumluluklar düşüyor. Sendikalar, demokratik rejime gerçeklik ve içerik kazandırmak yönünde mücadele verdikçe bu yolda verilen mücadeleye destek olacak her şeyden önce kendi yosomlarını da güvence altına almış olmaktadır. Sendikalar toplum içinde yo tüm çalışanların, ortak çıkarı için varolmak veya varolmamak zorundadır. Yalnız kendi üyelerinin ekonomik çıkar mücadelesiyle kendilerini sınırlayan, işçi sınıfının tüm çalışanlarla birlikte yükümlenmek zorunda olduğu sorumluluğa demokrasi yanlısı güçlerle dayanışma gereğine karşı duyarsızlık gösteren sendikalar, karşı güçlerin ilk fırsatta indirecekleri darbeye karşı koymak gücünü ve olacağını yitirmiş olurlar. Unutmamak gerekir ki faşizm ayak bastığı ülkelerin çoğunda sarı sendikalara bile rahatsız göstermemiştir. Emğe karşı güçler açık diktatörlüklerini gerçekleştirecek ortami bulunca, sendikaları pahalı bir lüks olarak devam ettirmelerine gerek kalmamaktadır.

Bu nedenledir ki sendikalar, tıpkı devrilmek istemeyen bir bisiklet sürücüsü gibi, varolmak için ilerlemek zorundadırlar.

TÜRK-İŞ' TE ÇÖZÜLMEME Mİ.

Türk-İş'e bağlı sendikaların bir kaçında belirginleşen kısırlıklar basına değişik şekillerde yansımaktadır. "Türk-İş'ten kopmalar", "Türk-İş'te çözülme", "Türk-İş bir süre sonra çökecektir" ve bunun gibi başlıklarla verilen haberleri doğru değerlendirebilmek için bunları bir dizi olaylarla birlikte incelemek gerekmektedir. Aksi takdirde çıkar çevrelerinin sahneye koyduğu bu oyunda dikkatler bir tek noktaya toplanmış olur, böylece de meselenin özü her zaman olduğu gibi gözlerden ırak kalır.

Çıkar çevreleri gerçekten, Türk-İş yöneticilerinin kendilerine vehmettiği büyüklük ve güçlülüğü onaylamak çabasıdadırlar. Girişimleri hep bu yöndedir. Kamuoyuna aktarılan bilgiler de bunu doğrulamaktadır. Haber kaynağının tek olması ise haberleri kamuya aktaran organların verilerle yetinmesini getirmektedir. Buna TRT gibi sürekli tek yanlı haber yayınlayan organlar da eklenince yorumlar tek yanlı ve eksiklikler taşıyarak karşımıza çıkmaktadır.

1946'lardan başlayıp yakın zamana kadar gelen "federatif sendika", "milli tip sendika" tartışması, bugün berraklaşmış olmasına rağmen eskinin tartışmalarını hâlâ taşımaktadır. "Her işyerinde" ya da "her bölgede" bir sendikave bu sendikaların aynı işkolunda olanlarının bir üst kuruluşu olarak "federasyon" algusu, sermaye sınıfının işine yaradığından körüklenerek yaygınlaştırılmıştır. Bu görüş benimsenerek kurulan örgütlerde "muhariyet" ve "bölgecilik" görüşleri de yeterince kullanılmıştır. Benimsenirilen bu görüşür ki örgüt yapısının değiştirilmiş olmasına rağmen hâlâ kadralarda bu görüşün savunulduğunu ve uygulamada geçerli olduğunu göstermektedir. Federatif tip kuruluşların sayılarının çok az olmasına rağmen, bir çok milli tip sendikalar çok başlı görünümü sürdürmektedirler.

Devrimci sendikacılık ilkelerinin öğretilmemesi ve işletilmemesi yanında kişisel çıkarlar için "muhariyetçilik" ve "bölgecilik" zaman zaman işletilmektedir. Bunu iyi bilen ve değerlendiren Türk-İş, konfederasyondan kopma görünümünde yansıtılan hareketin liderine "tayin ettiği delegelerle kendilerini seçtirenler, rüzgâr horozluğunun tipik örneğidir" diyebilmiştir. "Tayin ettiği delegelerle kendilerini seçtirme" yöntemini kullananların, iyi bilenlerin ağızında bu daha başka bir anlam taşımaktadır.

Sadece kişisel çıkar açısından ayrı görüşün savunucuları çoğu kez aynı örgütün organlarında yon yon görev alabilmektedirler. Bu örgütlerde eleştirilme-özelleştirme de işlemez. Kişisel çıkarlarının elverdiği ölçüde uzlaşı görünürlükler. En küçük kişisel çıkar ayrılığı hemen yılların tortusunu bireyciliğin bütün ağırlığı ile hissettirir. Bunun en son örneğini Oleyis Sendikasının başında yer alan haberlerinde görmek mümkündür. Bir organ kararı var mı yok mu açıklığı çıkmamıştır. Karar var ise bir ve tektir; organın üyeleri bunu ayrı ayrı ifade edemezler, hatta alınan karar doğrultusunda ay kullanmamış olsalar bile. Oleyis'in başında yer alan haberlerinde bu olgu yanında bir danişıklı düşüş havası da yatmaktadır.

"YAPILACAK TEK SEÇİM, BURJUVA İDEOLOJİSİ İLE SOSYALİST İDEOLOJİ ARASINDAKİ SEÇİMDİR. ORTA YOL YOKTUR. (İNSANLIK İÇİN ŞİMDİYE DEK ÜÇÜNCÜ BİR İDEOLOJİ YARATILMADI; SINIF ANTAGONİZMARIYLA AYRIŞAN BİR TOPLUMDA, SINIFSIZ YA DA SINIFLAR ÜSTÜ BİR İDEOLOJİ ASLA OLAMAZ.) . . . FAKAT, İŞÇİ SINIFININ KENDİLİĞİNDEN GELİŞİMİ, ONU BURJUVA İDEOLOJİSİNE İTAATE GÖTÜRÜR. . . İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN KENDİLİĞİNDENLİĞİ SENDİKALİZMDİR. . . VE SENDİKALİZM İŞÇİLERİN BURJUVAZİ TARAFINDAN ESİR EDİLMESİ DEMEKTİR. "

V. I. LENİN

"Federatif tip örgüt" yapısı, işçi sınıfının bilimi doğrultusunda yapılan çalışmaları sonucu gelişen örgüt yapılarının işleyiş karşısında, tutucu yöneticilerin bütün çabalarına rağmen dağılmak üzeredir. Bu yapısal çözüme uygulamada değişik görünümlerle yansımaktadır.

Türk-İş'e bağlı Metal-İş federasyonunun yapısal çözülmesi, ikisi bağımsız olmak üzere üç sendikanın ortaya çıkmasını getirmiştir. Bunun en önemli sonucu ise federasyona bağlı sendika üyelerinin belirli bir bölümünün DİSK üyesi Maden-İş Sendikası saflarına geçmesidir. (En büyük çapta Bursa'da).

NİTELİK DEĞİŞİMİ ÇÖZÜLMELER

Türk-İş'e bağlı sendikaların üyeleri, yer yer açığa çıkan, kendi yararına olmayan davranışlarına tanık oldukları yöneticilerine karşı açıktan tavır alabilmektedirler. Eğer işveren-sendikacı işbirliği sonucu, baskılar, bu tavri yaygınlaşmadan bastırılmak amacı ile, ağırlıklı olarak işletilyorsa, varılan sonuçlar çoğunlukla işçilerin kısa vadede görebilecekleri açıklıkta olmaktadır. Ancak bu hareket, belirli oyunları görmeye yardımcı olmakta, belirli bir süre sonra da işçilerin eylemine yol açmaktadır. Yürürlükteki yasalar bu eylemleri çoğu kez sonuca ulaştırmamaktadır. Ya da açılan gedik hemen çıkar çevrelerince örülmektedir.

Bu gediklerden en büyüğü referandum ile açıklanmıştır. Her geçen gün yetki almada yeni bir buluş (!) ile ortaya çıkan koşarlanmış sari şebekelere en iyi ders bu yolla verilmektedir. Ne var ki bu tehlike, sessiz sedasız çıkartılan bir Yargıtay kararı ile savuşturulmuş gibi görünüyor. Üzerine üzerine gidilmediği sürece ince bir zor niteliğindeki önemsenmeyen bu karar, kalınlaşacak ve aşılamayacak bir set haline getirilmek için çaba harcanacaktır.

Çoğu kez, bir sözleşme dönemi daha, yaratılan (!) bir yöntemle kırılmaya çalışılan nitelik değişimi sonucu çözümler, belirli sayıda ve yaygın olmayan işyerleri ölçüsünde sürüp gitmektedir. Özellikle işçilerin yoğun bulunduğu bölgelerde uygulanan sıkı yönetim de nitelik değişimi çözümleri büyük oranda engellemektedir.

Bu noktada şunu söylemek yanlış olmayacaktır: Nitel yünden değişim birikimi temposu umut vericidir. Her işyeri birimine sızmıştır, yaygındır. Yoğunlaştığı ünitelerde sonucu varacaktır. Sıkı yönetimin kaldırıldığı ve referandumun gizli oy - açık sayım ilkesi ile uygulandığı ölçüde hızlanacaktır.

VARDIRILMAK İSTENİLEN NOKTA

Türkiye 1950'lerden sonra "küçük Amerika" olma sevdasıyla, her çarkı bu doğrultuda monte etti. Tabii sendikacılığı da. Özellikle 1960'lardan sonra ise, dünya kapitalist sistemi içinde Amerikançılıktan Avrupa'ya doğru koyma politikası, işçi sınıfının ekonomik-demokratik örgütlerine de yansımaya başladı. 1970'lerden sonra hızlandı. Ecevit algusu ile de yoğunlaştı.

Avrupa'da işçiler ve onların ekonomik örgütleri doğrudan politika yapabiliyorlar. Hatta işçilerin kurdukları ve ismi İşçi Partisi olan partiler iktidar da olabiliyor. Partilerüstü politika da iflâs etmiştir. Iflâs eden görüşün yerine "kaim" olmak üzere yukarıdaki görüş hakim kılınmalıdır.

İşte çekilen sancı budur. Tekelci sermayenin bir bölümünün de yer aldığı ve Ecevit'in liderliğinde yürütülen politikanın, işçi sınıfının ekonomik örgütlerine yansıtılmak istenen görüşü buradan kaynaklanmaktadır. Bu olguya karşı Türk-İş içinde direnen sendikaların bazı yöneticileri ise, halen iktidarda bulunan sermaye çevreleri temsilcileri ile işbirliği içindedirler. MC hükümetinin, kıdem tazminatı gibi, işçi emeklilerinin maaşını arttırma gibi, borçlanma gibi görünüşte işçilere yarar sağlayan bir kaç yasayı bu dönemde çıkarması da işçileri ve onların ekonomik örgütlerini bu cepheye tutabilme oyunlarının denemeleridir.

YERLEŞTİRİLMEK İSTENEN

"POLİTİKA,, İMAJİ

İşçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesinin yetmezliğini iyice, yaygın olarak bellemesinden sonra, ideolojik ve politik mücadelelerin yönlendirilmesinde çalışmalar yoğunlaşmıştır. Bu çalışmaların odak noktası, yerleştirilmek istenilen "politika" imajıdır. Bu, vardırılmak istenilen nokta ile ilgili bir imajdır. İşçiler politika mı yapmalıydılar, işte politika, buyursunlar tetkik etsinler, hangi parti işçilere daha çok hizmet vaadediyorsa onu desteklesinler. Bir parti de (CHP) bunun yoğun örneğini vermektedir. Avrupa'da bunu uygulayan partiler de var. . . .

İşçi sınıfı ideolojisi doğrultusunda politik mücadeleye en iyi baraj olabilir umudu ile sarıladıkları bu yöntem kavgası, aslında bu noktaya dahi tahammülü olmayan çevrelere karşı verilmektedir. Kavganın üst platformda olması da doğaldır. Çünkü bu örgütlerde işçiler hiç bir kademe söz ve karar sahibi değildir. Kamuoyuna yansıtılan haberlerdeki önemli bir eksiklik de bu noktadadır; kavganın üst platformda yapıldığının belirtilmemesindedir.

Eksikliklerin yanında kasıt unsuru da açıkça görülmektedir. İşçi sınıfının bilimi doğrultusunda gelişen ve güçlenen sendikal hareketler yukarıda belirtilen kavgalarla göğellenmek istenilmekte, ön plana çıkarılarak kamuoyuna sunulmaktadır.

SADIK ŞİDE: SAHİBİNİN SESİ

YENİ OYUNLAR MI?

"SENDİKALAR, SERMAYENİN SALDIRISINA KARŞI DİRENMENİN MERKEZİ OLARAK İYİ ÇALIŞIRLAR. ANCAK, GÜÇLERİNİ AKILSIZCA KULLANMALARI SONUCUNDA BAŞARISIZLIĞA DÜŞERLER."

K. MARX

GENEL-İŞ OLAYI

Genel-İş, Türk-İş içinde 1971'lerde başlayan ve önce dörtler adı ile bilinen sonradan 12'ler olan muhalefet grubunun içindedir. Bu muhalif grup Türk-İş genel kurullarında varlık gösterememiş ve yönetimde görev alamamıştır. CHP-MSP iktidarı döneminde işkolları yönetmelğinde yapılan bir değişiklikle belediyelerin bütün hizmetlerinde çalışanların "genel işler" işkolunda bulunduğu saptanmıştır. Buna karşı Danıştay'ın

A. BAŞTÜRK: HANGİ HESAPLARIN PEŞİNDE

başvuran Tes-İş federasyonu ve Tümtis sendikaları (her iki sendika da Türk-İş'e bağlıdır) kararın iptalini istemişlerdi. Danıştay kararın dünya normlarına uygun olduğunu belirterek itirazları red etmişti.

MC hükümetinin, geçtiğimiz günlerde işkolları yönetmelığının bu hükmünü yeniden değiştirdiğine tanık oluyorduk. Yapılan bu değişiklikle Genel-İş sendikasının üyelerinden belirli bir bölüm işçi bu sendikaya üye olamayacaklar; bunlardan bir bölümü Tes-İş'e, bir bölümü Tümtis'e, bir bölümü de Sağlık-İş'e üye olmak zorunda kalacaklardır. Bu alayda Türk-İş konfederasyonu olarak, Genel-İş'in değil, diğer sendikaların yanında yer almakta, hatta MC hükümetine yönetmeliğin çıkarılması için baskı yapmaktadır.

Eski yönetmeliğin hükmü sürdüğü ve Danıştay'ca iptal edilmediği dönemde, Türk-İş tarafından Genel-İş'e yönelik bir hareket daha vardır. Bu da, önce CHP'den İzmir milletvekili olan, sonradan AP'ye transfer eden Burhanettin Asutay eli ile yürütülen harekettir. Burhanettin Asutay genel iş kolunda Türkiye Genel-İş sendikasını kurmuş ve Baştürk'ün Genel-İş'ine saldırıya geçmişti. Bu hareketin etkinliği bilinmemektedir.

Baştürk, sendikası Genel-İş'in MC hükümetinin mutlaka çıkaracağı bir yönetmelikle parçalanacağını bildiğinden son zamanlarda Türk-İş'ten ayrılacağı yolundaki beyanatlarını sıklaştırmıştır. Nitekim 5 Temmuz 1975 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan işkolları yönetmeligindeki değişiklikle Genel-İş'in parçalanması gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Genel-İş'in Türk-İş'ten kopacağı haberleri 100 bin üyeli büyük bir sendikankopacağı bilgisi ile birlikte verilmiştir. 1974 yılı Türk-İş kayıtlarına göre Genel-İş'in 25 bin 972 üyesi vardır. Başka kaynak bulunmadığından ne bugünkü üye sayısını ve ne de yeni yönetmelik karşısında kaç üyesinin kalacağını biliyoruz. Bilinen gerçek ise Genel-İş'in üye sayısının 100 binin çok altında olduğunu.

OLEYİS OLAYI

Bir de Oleyis olayı var. Bu olay da 1975 yılı başlarında kamuoyuna yansıtılarak 50 bin üyeli bir sendikanın Türk-İş'ten kopacağı bilgisi ile birlikte verilmişti. Yine Türk-İş 1974 yılı kayıtlarına göre bu sendikanın üye sayısı 7 bin 100'dür.

Oleyis olayı henüz Genel-İş gibi net olarak açıklığa çıkmış değildir. Karanlık noktaları vardır. Önceleri, "işçi çıkarlarına ters olan tutumunu sürdürürse

H. TUNÇ: AYAĞI KAYAN BİR SARI SENDİKACI

Türk-İş'ten resmen" ayrılacağı haberleri yayımlandıktan sonra (14 Ocak 1975) belirli bir süre susuldu. Bu günlerde yeniden konu edilmeye başlanıldığında, işin içinde başka işler olduğu anlaşılma başladı.

5 Temmuz 1975 günü Oleyis Genel Sekreteri ile İstanbul Şube Başkanının "Türk-İş'in izlediği politikayı beğenmediklerini, bütün çabalarına rağmen değiştiremediklerini, Türk-İş'in hala sağcı kuruluşları temsil ettiğini" açıklamasını ertesi gün Oleyis Başkanı yayınladı. Başkan, açıklamasında "Türk-İş'in tutumunu tasvip etmediklerini" açıklarken ayrılma kararının olmadığını ve konunun 1976 Şubat'ında yapılacak genel kurula götürüleceğini söylüyordu. Bundan bir gün sonra da Sadık Şide yaptığı açıklamada "şimdiye kadar sadece birkaç yöneticinin Türk-İş'ten koptuğunu" belirtti. Aynı gün Oleyis'in İç Anadolu şubesinin konuyu görüşmek üzere olağanüstü toplanacağı haberleri de basında yer aldı.

Oleyis olayının bütün açıklığı ile ortaya çıkmasına rağmen yukarıda ortaya koyduğumuz bilinmeler, niteliksel bir değişimden çok yapısal çözümleri andırılmaktadır. Bu olaya ve Genel-İş olayına dayanılarak Türk-İş'in dağıldığını ya da çöktüğünü söyleyebilmek ise mümkün değildir.

Türk-İş yetkililerince açıklanan "birkaç yöneticinin kopması" görüşü ise bir noktada geçerlidir. İşçilerin söz ve karar sahibi olmadığı örgütlerde yöneticiler lider olamazlar. Lider olmadıkları için de kitleyi sürükleyemezler.

YANSITILMAYAN OLAYLAR

İşçi hareketlerinin özellikle yansıtılmayan ve gizli tutulan bir yanı var. Bu olaylara basının büyük bir bölümü de kulaklarını tıkamış durumda. İşçi sınıfının bilimi doğrultusunda mücadele verdiğini iddia eden bir takım devrimci sendikalar da bu olayların üstüne gitmiyor. Adeta bir bölge sendikacılığını sürdürürken taleplere cevap vermiyor. Var olanla yetiniyor ve kağıtına çekilmiş görünüyorlar.

Her ilde, her işyerinde kıpırdanışlar var. Yağmurlanmamış da olsa çıkarıcı sarı şebekelerin çemberini kırmak için çabalar var. Elbette bunların karşısında yeni yeni oyunlar fevğhayan sarı şebekeler de baş duruyorlar. Yıllardır işletilen çirkın mekanizma işçileri büyük ölçüde umutsuzluğa sevkemiş. Her yeni hareketi önce kuşku ile karşılıyorlar. Çıkarıcılar sesler de pek uzaklara gitmiyor. Bunu da görünce umutsuzlukları daha da artıyor. Sonuna kadar tek başlarına götüremedikleri bir harekette zarara uğrayan arkadaşlarının kötü sonuçları da ürküntü veriyor.

BİR KÖŞEYE SIKIŞAN HABER

Çok basan bir gazetenin 6 Temmuz 1975 tarihli sayısında iç sahifede verilen bir haberin satırları arasında sıkışmış bir kaç cümle, önemi açısından altı çizilmesi gereken nitelikte. Zira yukarıda değindiğimiz

'yansıtılmayan olaylar" kategorisinden ve gerçek işçi olayı.

Haber, Türk-İş'in 150 bin üyeli en güçlü sendikalarından biri olan Tek-Gıda-İş sendikasında çözümler olduğu yolunda. Hem de gerçek çözümler. Gerçek çözümler olduğu bir kaç satırda verilmiş olsa da haberin içeriğinden anlaşılıyor. Deniliyor ki, Tek-Gıda-İş sendikasına bağlı Cibali Sigara Fabrikası ve Cibali nakliyat işçileri yeni sendikalar kurarak Tek-Gıda-İş'ten ayrılmışlardır. Yani kopma, işçi hareketi. Yani lider olmayan yönetici koptukları değil. Yani yoğunlaşan bir ünitede sonuca ulaşma.

Konunun diğer önemli bir yanı da Tek-Gıda-İş sendikasının yapısal özelliğinde yatmaktadır. Gerçekten Türk-İş'i ayakta tutan işçi sayısı kadar mali bakımdan da güçlü, en güçlü sendika. Lideri de İbrahim Denizci-er. Bu lider, DİSK Genel Kurulunda yaptığı konuşmada Türk-İş ile DİSK'in birleşmesini önermiş ve "gerek kendi bünyesinde gelişme kaydeden DİSK ve gerek kendisini yenilemekte olduğu görülen Türk-İş'in birleşmesi işçilerin çıkarları için uygundur" diyerek bu birleşmeyi savunmuştur. Aynı konuşmada, kurulan sosyalist partileri de eleştiren Denizci-er, bunların demok havyetinde olduğunu iddia ederek "işçi sınıfının politik örgütünü işçiler kendileri kuracaklardır" demiştir.

İşte bizzat işçilerin koptukları ve "bağlı bulunduğu Tek-Gıda-İş sendikası Türk-İş'e bağlı olduğu için aynı doğrultuda gidiyor, sermaye çevrelerinin aleti oluyordu. İşçi tabanından uzaklaştığı için faydadan çok zarar veriyordu" diyerek suçladıkları sendika ve kendi ifadesiyle lideri bu yapıda.

PATRON SENDİKACILIGININ MASKESI DUSUYOR

İşçiler sömürüyü biliyorlar. Artı değeri öğren-diler. Kurtuluş yalınuna da bellemeye başladılar. Bugünkü mekanizma içinde işçi sınıfının mücadelesini ekonomik-demokratik sınırları içinde hapsedmek için neler yapıldığını ve yapılmak istendiğini görüyorlar, bizzat yaşıyorlar. Bir sendikacının bir işyerinde hiç üyesi olmadığı halde yetki olarak üyesi olmayan işçiler adına sözleşme yaptığı ve işçilere ekonomik de olsa yarar sağladığı yaygın biçimde biliniyor. Sarı şebeke liderlerinin sermaye çevreleri ile içli dışlı oldukları kimsenin gözünden kaçmıyor. Belirli konularda işveren örgütü liderleri ile işçi örgütü liderlerinin aynı doğrultuda görüşleri kınanarak izleniyor.

Demokratik şartların elverdiği ölçüde örgütlenme hızlanırken, elbetteki örgütlerin yapısı da değişikliğe uğramakta. Bualgü içinde kapmalar, katılmalar sürüyor ve sürecek. Liderlerin yangınzmesi ve sarı şebekelerin yeni yöntemler bulup uygulaması ve demokratik ortamın sınırları elbetteki hızı belirleyici faktörler.

"Türk-İş bir süre sonra çökecektir" görüşünün yanlışlığı yanında "Bunlar oyundur" ya da "Türk-İş'ten bazı sendikaların ayrılacağı haberleri kısıtlıdır" gibi karşı çıkışlar da geçerli değildir.

Doğru olan işçi hareketinin varlığıdır. Ve de işçi sınıfının kuruluşu doğrultusunda öğirliğini hissettirebilecek boyutlara ulaştığıdır.

Memur Kesiminde Uyanış ve Örgütlenme

Türkiye'de devlet memurlarının durumu, sermayenin gelişimine bağlı olarak sürekli değişti. Sermaye birikiminin ilk aşamaları, burjuvazinin siyasal iktidar için nispeten güçsüz olduğu dönemler. Böyle dönemlerde, devlet mekanizmasında görev yapan bürokratların özel bir yeri, önemi oluyor. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, palazlanan burjuvazi kendi adınadevleti yöneten bürokratlara belirli bir vergi ödüyordu. Bu vergi, devlet memurluğuna gerek para, gerekse prestij olarak getirdiği olanaklarla somutlaştı.

Değindiğimiz, yaklaşık olarak 1950 yılına kadar olan dönem. Türkiye'de toplumsal sınıf ve tabakaların görececi durumlarını yansıtan en iyi göstergelerden biri, ailelerin kızlarını evlendirirken yaptıkları tercihler. 1950'ye kadar devlet memurları bu tercihlerde ilk sırayı alıyorlardı.

Sermaye birikiminin ilk döneminde, bürokrat kadroların önem ve statülerinin, aralarında kesin ayrımlar başlamaksızın, bir tabaka olarak artması yalnızca Türkiye'ye özgü değil. Merkezli otoritenin o sınırsız gücünün birikim olanaklarını zorlamak amacıyla ehil ellerde kullanımı Avrupa'da da oldu. Kapitalizmin öncüllerinden Merkantilist dönem, devlet adamlarının, çeşitli kademelerdeki bürokratların en şaşaalı zamanıydı. Bu dönem, Colbert gibi, Rigelyo gibi ünlü isimler varattı.

Türkiye'de 1950'ye kadar süren bürokrat-sermaye barışıklığı dünya çapında devlet adamları yaratmadı. Ama yine de Türkiye bürokrasisi tarihsel mülkonunun kendi çapında la-yıkıyla yerine getirdi. Hem devletin tüm olanaklarını burjuvazi için seferber etti, hem de burjuvazinin eline ileride sık sık gerçek güç olarak gösterilecek bir kadro bıraktı.

BÜROKRASİNİN AYRIŞMASI

Devlet mekanizmasının olağanüstü boyutlarda zorlanması ve bu yolla sermaye birikimi, kapitalist gelişimin yalnızca bir aşamasına özgü. Bu aşama bir bakıma, batıların seveceği bir deyimle, "kalkış'a kadar olan dönem. "Kalkış'tan sonra, uçağı iten bürokrasi aşığadı, daha çok "kanun vedüzene beğlilik etmek" üzere bırakılıyor. Uçağın dümeni burjuvazinin daha doğrudan ve daha ayrılmış kadrolarının eline geçiyor.

Bürokrasinin ayrışması burada başlıyor. Burjuvazinin, bir toplumsal tabaka olarak bürokrasiye olağanüstü ihtiyaç duyduğu dönem geride kalıyor. Tabii, burjuva devletin bürokrasiye yüklediği olağan görevlerin dışında. Bu dönemde burjuvazinin asıl ihtiyacı olarak, bürokrasi için kendine sadık dar kadrolar oluşturmak ön plana çıkıyor. Böyle kadroların burjuvazi için taşıdığı önem son derece büyük. Çünkü özellikle Türkiye gibi geri kapitalist ülkelerde burjuvazi devlet gibi önemli bir kaynağı sonuna dek bağlamak, olanaklardan tümüyle yararlanmak isteyecektir.

Sermayenin gelişimi, iktidara doğrudan sahip olması, ve bürokrasi için kendine sadık dar kadrolar oluşturması, bürokrasinin ayrışmasındaki belli başlı iticil güç. Ayrışma dediğimiz olgu iki anlamda: Birincisi, bürokrasi sermayeden ayrılıyor. Sermayenin vazgeçilmez destekçisi

olmanın getirdiği şaşaalı günler geride kalıyor. Artık burjuvazi için geniş memur yığınları işçilerden, köylülerden, diğer emekçilerden farklı değildir. Mümkün olduğunca az verme anlamında farklı değildir.

İkincisi, bürokrasinin kendi içindeki ayrışma. Dar bir bürokrat kadro, burjuvazinin mutemet adamları olarak, maaş dışı ek kaynaklarla beslenip tatmin edilirken, çok daha geniş bir kesim yoksullukta, geçim sıkıntısında, giderek diğer emekçi sınıf ve tabakalara yakınlaşıyor.

SİLAHLI VE SİVİL BÜROKRASI

1950-1960 dönemi, sermaye birikiminin hızlandırılması amacıyla enflasyon sermaye iktidarı tarafından en pervasızca kullanıldığı dönemlerden biri. Böylece bürokrat kesimindeki ayrışma, yoksulluk, huzursuzluk ve hoşnutsuzluk tamamlanıyor. Sermaye iktidarları ne ölçüde sormusuzlaşır, pervasızlığın dozu ne kadar artarsa toplumun çeşitli kesimlerinden gelen tepkiler de o ölçüde büyüyor. Bu doğal sonuç kendini somut olarak bürokrat kesimin iktidara karşı tepkilerinde gösteriyor.

Sivil bürokrasideki huzursuzluk, ondan hiç bir farkı olmayan, üstelik devrin başbakanı ağzından "Batı Gazi Ordusu" diye aşığılan ordunun huzursuzluğuyla birleşince, 27 Mayıs'ın belli başlı iticil gücü ortaya çıkıyor.

Burjuvazi 27 Mayıs'tan gerekli dersleri çıkardı. Bir daha orduyu ihmâl etmeye tövbe dedi. Ne var ki, aynı 27 Mayıs sivil bürokrasiyi eski mutlu günlerine geri getirmedi. Memur yığınlar burjuvazi için yine emeklerine göz dikilen insan yığınları olarak kaldı. Burjuvazi için, bürokrasinin silahlı kesimi sağlanan maddi olanaklarla tatmin edildikten sonra, sivil kesimden çekiminin hiç bir anlamı yoktu.

Söylediğimiz gibi, burjuvazinin memurlara karşı tavrı, diğer emekçi sınıflara karşı olan tavrından farklı olmayacak. Çünkü artık Türkiye toplumunda, tek başlarına alındıklarında, memurların ne burjuvazi için özel bir yeri ne korulacak özel bir gücü var.

Son 10 yıldır olanlar da bunu doğruluyor. Çeşitli veriler, memurların gerek ulusal getirden aldıkları pay, gerekse enflasyonist gidice hedef olma açısından toplumun en mağdur kesimlerinden olduklarını kanıtıyor. Veriler şöyle:

Yıl	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Oran (%)	7.6	7.5	7.5	7.7	6.9	8.1	7.7	8.4	7.6

Kaynak: TÜM-DER ajansı Haziran 1975

Yıl	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Endeks	100	106	103	111	109	106	96	114	103	120	116

Kaynak: TÜM-DER ajansı Nisan 1975

Türkiye'de kapitalist düzenin memurlara verebileceğini bu rakamlar açıkça gösteriyor. Bu koşullarda memurları daha radikal çözümler aramaya iten iki önemli etken ortaya çıkıyor: Birincisi, ekonomik durumları itibarıyla memurlar giderek diğer emekçi sınıf ve tabakalara yakınlaşıyorlar. İkincisi, genel toplumsal

bilinçlenmenin doğal bir sonucu olarak, ilerici, devrimci düşünceler memur kesimi içinde hızla yayılıyor. Bu iki gelişimin sonucu ise, memurların örgütlenmeye gereğini duymaları, ekonomik-demokratik istekler doğrultusundaki mücadelelerinin giderek yoğunlaşması.

YENİ BİR AYRIŞMA

Burada, bürokrasi içerisinde yeni bir ayrışma gündeme geliyor. İdeolojik kökenlerini 1950 öncesinde bulabileceğimiz "devletçi" ya da "devleti düşünen" üst bürokrat kadrolar, düzene duydukları tepkileri giderek daha sağlam temellere oturabiliyorlar. Bürokrat kesim içindeki bu yeni ayrışmanın temelinde bir çok etken var. En başta geleni şu: İşçi sınıfı ideolojisinin gelişmesine, toplumsal sorunlara getirdiği çözümlere ve önerilere bürokrat tabaka kayıtsız kalıyor. Bilinç düzeyi farklı ve tartışılabilir olmakla birlikte bu ideolojiye belirli bir yaklaşıma doğruyor.

İkinci olarak, sermayenin içinde düştüğü ekonomik-politik bunalımlar bürokrat kesimdeki ayrışmayı daha da hızlandırıyor. 1970 yılı, kitlesel hareketlerinin yoğunlaştığı, sermayenin düştüğü ekonomik bunalım nedeniyle hükümet etmekte güçlük çektiği yıllardandı. Aynı yılın memurların sola açılmasına, memur örgütlenme ve eylemlerine yeni boyutlar getirdiği unutulmamalı.

İçinde bulunduğumuz yıl sermayenin bir başka bunalım yılı. Bu bunalımın ilk ağızdaki göstergelerini devlet kademelerinde bulmak mümkün. Milliyetçi Cephe hükümeti iktidara geldiğinden bu yana 48 yüksek dereceli bürokrati görevinden aldı. Küçük dereceli memurlar hariç 199 yeni nakil ve atama işlemi yapıldı. Ecevit, son Taksim mitinginde devlet memurlarını yasa dışı uygulamalara karşı direnişe çağırdı. 12 sayılı kararın 74. maddesi, memurların yöneticileri tarafından "görülen lüzum üzerine" görevden alınmalarına imkân tanıyor. Bütün bunlar sebepsiz değil. Sermayenin içinde düştüğü bunalım, ilk planda devlet kadrolarının dikensiz gül bahçesine çevrilmesini gerektiriyor. Sermayenin bunalımı demek bunalımın çözümlü adına devlet olanak ve kaynaklarının sonunadek zorlanması demek. Burjuva yasalarını ve "rasyonallite" sini aşan işlerin yapılması demek. Bunların, çattak ses çıkmadan yapıl-

"Akbank'ın adamı", "büyük toprak sahiplerinin adamı", "Koç'un adamı" diye tanınmaya başlamaları, sermayenin bunalımının artışıyla ön plana çıkan bir olgu.

Kapitalizmin bunalım dönemleri, toplumun tüm kesimlerini harekettendiriyor. Bugün yine böyle bir bunalım dönemi yaşıyoruz. Memurların 1950'lerde başlayan ayrışması, gilinmüde yeni boyutlara ulaşmış durumda. Bir yanda, kapitalist düzenin getirdiği dersleri en az diğer emekçi sınıflar kadar yüklenen geniş memur yığınları var. Yönetici bürokratlar arasındaki ayrışma da devam ediyor. Bir yanda, kapitalist düzenin bozukluklarını devlet mekanizmasının somut işleyişinde görmek sola açılanlar var. Öteyanda sermayenin, sermayenin şuyaya da bu kesiminin hizmetine girenler var. 12 Mart deneyi, "üçüncü bir yol" izleyerek ülkeyi kurtarabileceğini sanan "dürüst" bürokratlar için iyi bir ders oldu. Bunlar, sermayenin kendi çizdiği dışına taşan herhangibir yola izin veremeyeceğini bir kaç ay içinde gördüler. Bu ders, sermayenin hizmetine girmeyen bürokratların, seçecekleri yola ışık tutan önemli bir ders.

MC'NİN MEMUR HAREKATI

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en gerici iktidarlarından MC, memurlar arasındaki ayrışma ve hoşnutsuzluğun farkında. Aldığı karşı tedbirler de ortada. MC'nin her ortağı devlet kademelerinde kendi kadrolarını oluşturmaya çalışıyor. Ancak sorunun bunları aşan bir yanı da var. MC yalnızca kendine uymayan yüksek bürokratları hedef almış değil. MC'nin devlet kademelerinde oluşturmak istediği kadrolar, daha alt kademeleri de kapsıyor. İktidarı aldığı 35 bin kişilik "fonkadro" ilerici memurların yerine başkalarını atamak için kullanılacak. Devletin, görünüşte tarafsız bürokratlardan temizlenerek partizan kadrolarla doldurulması, burjuva devletinlen faşist devlete geçme çabalarının önemli bir parçası.

Ama tüm devlet dairelerini temizlemek mümkün değil. Bu nedenle fon kadrolardan aktarılan komanda ya da benzeri kişiler, geride kalan ilerici hatta tarafsız memurları başkılı altında tutmak için kullanılacak. Bunun uygulamalarını, belirli bakanlıklar başta olmak üzere bugünden rastlanıyor.

MC ve benzeri iktidarlar memurların durumunu sürekli olarak işçilerin üzerine yıkmak istedikler. Yıllarca süren örgütlü mücadeleler sonucu, işçilerin kazandığı haklar memurlarla işçileri birbirine düşürme aracı sayıldı. Ancak, toplumsal uyahışın sonucunda bu silah işlerliğini yitirdi. Günümüzün memur örgütleri işçilerin haklarını nasıl kazandıklarını biliyorlar. Çözüm yolunun, onlar gibi örgütlenerek ekonomik ve demokratik haklarına sahip çıkmakta yattığını biliyorlar.

Memur kesimindeki bu bilinçlenme, gerici iktidarların memurlar karşısındaki tavrını sertleştirecek. İktidarlar, memurları karşısına aldıkları en aşgari demokratik hakları onlardan esirgedikçe, memurların örgütlenme mücadelesi hızlanacak ve daha da önemlisi mücadeleleri giderek işçi sınıfının mücadelesiyile bütünleşecek.

Sermaye sınıfı Avrupa para piyasalarında

Cepheciler, bir süre önce Maliye Bakanlığınca yayınlanan iki tebliğ ile sermaye sınıfına önemli olanaklar sağladı. Sermaye sınıfı, bu olanaklar çerçevesinde Avrupa para piyasalarından dış kredi sağlayabiliyor. Tebliğlerden biri dövize çevrilebilir mevduat hesabının yeniden açılabilmesine, diğeri de özel dış kredi alınabilmesine olanak sağlıyor. Birbirini bütünleyen bu iki karar sonucu, iki ayda Türkiye'ye gelen kredinin miktarı 500 milyon dolara ulaştı.

SERMAYE SINIFININ SORUNU VE CEPHELERİ

Sermaye sınıfı için 1974 kredi sağlama yönünderisikintili bir yıl oldu. Merkez Bankası kaynakları 1974 yılında daha çok kamu kuruluşlarına aktı. Sermaye sınıfının kop-kaç kesimi, alışageldikleri bol kredileme olanaklarından dilediğine yararlanamadı. Özellikle ihracatçılara açılan kısa vadeli krediler büyük ölçüde daraldı.

Sermaye sınıfı kârlılık oranı çok yüksek, lüks tüketime yönelik kop-kaç yatırımlarını sürdürmeliydi. Bunun için, ülkenin çıkarlarından çok sermaye sınıfının çıkarlarını kollayan, ona kredi sağlayan bir hükümet gerekliydi. Bu amaç doğrultusunda maddi olanaklarını milletvekili pozarlarına aktarmadan çekinmedi. Cephce iktidar oldu; ancak kredi gene de bir sorundu.

İç kredinin sorun olması CHP'nin sermaye sınıfı karşıtlığından doğmuyor-

du. İç tasarrufun sınırlarına ulaşılması kredi olanaklarını sınırlıyordu. Cepheciler de aynı sorunla karşılaştı. Geriye çözüm için tek olanak kalıyordu: Dış kredi.

TEBLİĞLERİN AMACI

Sözkonusu tebliğler, elde kalan tek olanak sağlamaya yönelik. Dövizle çevrilebilir mevduat hesabı, Avrupa para piyasalarındaki dövizli Türkiye bankalarına çekmeyi amaçlıyor. Türkiye bankaları bu tür mevduat hesabına, Avrupa para piyasalarındaki faiz oranından %1.75 fazla faiz verebiliyor. Bankalar kanuni karşılık ayırdıktan sonra, bu mevduat üzerinden sermaye sınıfına kredi açabiliyor.

Özel dış kredi sağlanmasına ilişkin tebliğ de faiz fazlalığını yüzde 1.75'e çıkarıyor. Ancak bu doğrultudan kredi olduğundan kanuni karşılık ayrılması söz konusu değil. Ayrıca kredi anlaşmasında faizin net olarak ödeneceği yazılıysa, bu kredi faizlerinden transfer yapılırken kesilen yüzde 20 gider vergisiyle, yüzde 3 mali denge vergisi alınmıyor. Bu vergileri krediyi olan ödüyor. Merkez Bankası sağlanan kredilere kur garantisi de veriyor.

BEDEL

Cepheciler çok kısa bir dönem için de olsa, sermaye sınıfının kredi sorununa bir çözüm getirdiklerini sanıyorlar. Ancak unuttukları sağlanan kredilerin vadelerinin çok kısa olma-

sı. Vadeler bir yıl bir haftayı geçmiyor. Kredilerin faizleriyle beraber geri ödeneceği hatırlanırsa, karşılaşılabilecek sorunların boyutları ortaya çıkar. Yalnız 500 milyon doların faizi en iyimser tahminle 40 milyon doları bulur. Döviz sıkıntısının giderek yoğunlaştığı bu günlerde 40 milyon doların önemi küçümsenemez.

Dış kredi olmak isteyen sermaye sınıfı mensubu, Avrupa para piyasasında girişimlerini bizzat kendisi sürdürüyor. Krediyi sağladıktan sonra Türkiye'deki bir bankaya ulaştırıyor. Banka küçük bir faizle krediyi o kişiye intikal ettiriyor. Kredi sağlanmanın böylesine kontrolsüz ve kolay olması belirli kuşku-ları da beraberinde getiriyor. Dışarıda kredi konusunda anlaşma yapılırken, Avrupa para piyasasındaki faiz oranından, Maliye Bakanlığı kararı uyarınca ancak yüzde 1.75 fazla faiz verilmesi gerekirken, bunun, yüzde 4'e kadar çıktığı ve oradaki farkı dışarıda açıklanarak ödendiği ileri sürülüyor. Türkiye'nin bu yoldan ciddi döviz kayıplarına uğrayacağı, uğramaması için de ciddi hiç bir neden bulunmadığı açıkça görülüyor.

Sağlanan kredilerin ne tür yatırımlara yöneleceğini tahmin etmek de güç değil. Türkiye'de tüketim ekonomisini köbrüklemek çabaları gözlerden kaçmıyor. Lüks tüketime yönelik yatırımlar, kârlılık oranının yüksekliği nedeniyle revaçta. Krediler, en iyimser

tahminle lüks tüketim mali üretecek yatırımlarda kullanılacak. Bu kredilerin, bu verilmiş biçimiyle, yönlendirilebilmesi olanaksız.

Merkez Bankasının kur garantisini vermesi, devalüasyon yapılması durumunda Hazine'nin güç duruma sokacak. Böylece, sermaye sınıfı devlet kesesinden sebeplenirken kur garantisini nedeni ile doğan fark hazine bütçelerinde karşılanacak. Sermaye sınıfının kendi sefasının yükünü emekçi halkın çekeceği anlaşılıyor.

Bunların da ötesinde gelişen yeni olgu, sermaye sınıfının, dışarıya çıkarak uluslararası para piyasalarıyla doğrudan ilişkiye girmesi. Türkiye'nin giderek dışa bağımlılığını dahada artıracak bir olgu. Son günlerde 10 milyondan 250 milyona kadar kredi sağlanabileceğine ilişkin ilânların gazetelerde yer alması gerçekten düşündürücü.

Cephce iktidarı bu kararlarla Türkiye'yi yeni bir maceraya sürüklüyor. Emperyalizmle bütünleşmeyi ve bağımlılığı giderek arttıran uygulamalarla burjuvaziye sağlanan olanaklar, toplumun sanayileşmesini, modern teknoloji ile donanmasını ve toplumun ileri bir düzeye ulaşmasını şimdiye dek sağlamamıştı bundan sonra da sağlamaz. Türkiye'nin olacağı dış krediler, ancak, devletten devlete, ekonomik ve politik bağımlılık yaratmayan, kredinin faizini ve vadesini belirlemekten öte koşul ile-ri sürmeyen, Türkiye'nin bağımsızlığına saygılı ülkelere olabilir.

CAMI ve HAMAM

Milîyetçi Cephce'nin MSP kanadı yıllardır çözülmemeyen bir soruna sonunda bir çözüm bulmuş. Sorun şu: Ülkemizde her gün binlerce kişi köylerde kentlere göç etmekte. Kentler günden güne dolmakta. "Ağır şehirleşme" alıp başını gitmekte. Şehirler neredeyse taşacak. Buna nasıl bir çare bulmak gerek? Çareyi arayan nedenini de bulmak zorunda. İşte MSP kanadının bulduğu neden: Köylere yeterince hizmet götürülmediği için köylü kente göçüyor.

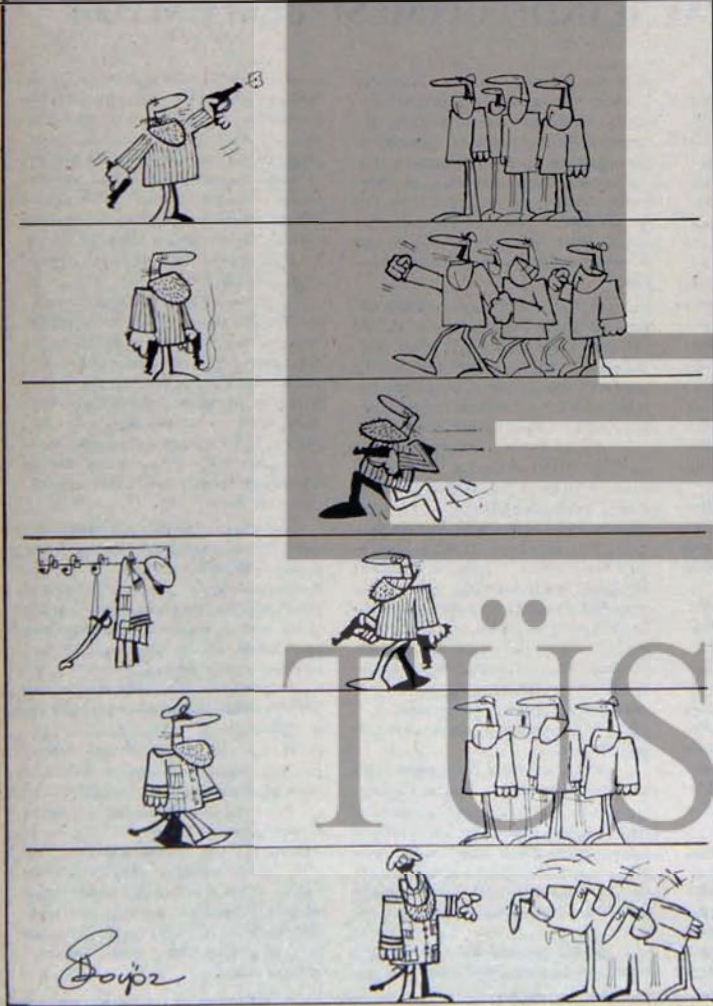
Ve Bakan talimatı ile her köye bir cami her köye bir de hamam yapılması öngörülüyor. Hizmetin bundan iyisi mi olur? Türkiye'nin kırk bin köyünün hepsine cami hamam yapılırsa köylü de namaz kılmak, abdest almak gibi medeni ihtiyaçları için taa şehre kadar göç etmek zahmetine girmez. Köylü köyünde oturur. Şimdi Köy İşleri Bakanlığı bu projenin hazırlığı içinde.

Ancak gerçekleştirilmesinde bazı konuların aydınlığa çıkarılması gerektiği görülüyor. Önce köye nasıl bir cami yapılması gerektiği var. Yani köy caminin tanımı nedir? Cami içinde ibadet edilen ve mihrabı kible tarafında bir oda mıdır? Mutlaka kubbesi olmalı mıdır? Mınaresiz cami olmaz mı? Olmazsa kaç nüfusa bir minare düşecektir? Ya da çeşitli köy büyüklüklerine göre saptanmış standart minare boyları var mıdır? Hoparlörüz minare minareden sayılır mı? Hizmet götürülmesi açısından son derece önemli olan bu konularda henüz belli standartların geliştirilmediği söyleniyor.

Bir ikinci mesele de hamam meselesi. Susuz hamam pek duyulmadığına göre hamam elbet suyu olan köylere yapılacak. Susuz köye ise önce su götürülecek. Yok eğer su götürme olanakları bulunmuyorsa susuz köyün hamamında "teyemmüm" mü edilecek? Her köye suyun da sağlandığını varsayarak, hamamda soğukduş yapılması halkımızca fazla rağbet görmediklerine göre bu hamamın suyunun bir de ısıtma sorunu var. Bir çok köy-müde yakacak tezek sıkıntısı bile çekildiğine göre bu hamamları kim ısıtacak? Yoksa köy hamamları ısıtma projesi olarak havagazi, doğal gaz, elektrik ya da atom enerjisi gibi modern teknolojilerden de yararlanılması düşünülüyor mu?

Köy hamamları işletmesinde karşılaşılabilecek olanaklı bütün bu güçlükleri yenmenin bir başka yöntemi de hamamları devlet eliyle inşa edip işletmesini özel girişime devretmek. Tabii bu girişimcilere yeterli kredi olanaklarının da sağlanması koşuluyla. Ancak köylerimizde hamam işletmesi için yeterli tellak natır gibi kalifiye işçilerinin de bulunmadığını göz önünde tutarak imam hatip okulları yanında birer tane de hamam işletmecilik enstitüsü kurulmalı.

Diyelim ki bütün bu proje seviyesindeki sorunlara birer çare bulundu. Bir de şöyle bir soru takılıyor insanın akına: Türkiye'nin her köyüne cami ve hamam inşa etmenin toplam maliyeti kaç milyar liradır? Ve bütçe açığının en az onsekiz milyarı bulacağı söylendiği bir dönemde bu para hangi kaynaktan derlenecektir?

BUNALIMIN BEDELİNİ ÖDEMELİ İSTEMİYEN EMEKÇİLERİN PROTOSTO YÜRÜYÜŞÜ.

Güney Amerika'nın Brezilya'dan sonraki ikinci büyük ülkesi, geride kalan hafta içinde büyük çalkantılara sahne oldu. 1 Temmuz 1974'te Peron'un ölmesinden sonra hızla sağa kayan ve hızla ABD yörüngesine giren Bayan Peron iktidarı, ülkeyi bunalımdan kurtaramadı.

Gerçek gelirleri yüzde 17 oranında düşen işçiler, işverenlerden yüzde 135'e ulaşan ücret artışları kopardılar ve Amerikalı Lopez Reganın baskısıyla hükümet bu zamları uygulamadı, Lopez Rega, General Peron'un eski özel sekreteri; şimdi de Peron'un dul karısının yanında aynı görevi yapıyor. İşçiler, zamların uygulanmamasına, tabandan büyük tepki gösterdiler. Başlangıçta işçileri sukunete davet eden CGT (Genel İşçi

Konfederasyonu), iki günlük genel grev ilan etmek zorunda kaldı. Zamların onanması ve hükümetin istifası ile biten bu güç denemesi, 3 milyon işçinin yalnız Peron'a karşı değil, reformist sendika yöneticilerine karşı zaferi ile de sonuçlandı.

Peronculuğun Duruşması

Bu olaylar, daha önceki gelişmelerin sonucuydu. Halk yığınları 1973 seçimlerinde verilen sözlerini tutulmasını, sağa ve gericiliğe dur denmesini istiyordu. Peronizm'in hedeflerine ihanet edildiği sloganyla ileri çıkan kitleler, ücret isteklerini siyasal boyutlara ulaştırıyorlardı.

11 Mart 1973'te Peron adına seçilen Hector Campora'nın programı anti-empyralist, anti-oligarşik ve

PERONCULUĞUN ÖLÜMÜ MÜ?

sosyal adaletçi gözükken yönleriyle kitlelerde hem umutlar hem de hayaller yarattı. İşçilerin, orta katmanların, emekçi halkın özlemleri doğrultusundaki bu program kör-topal yürütüldü. Kapitalist bunalıma geçici bir çözüm arandı. İktidar, "sosyal anlaşma" denen sınıf işbirliği politikası ile reformist CGT yönetimini ele geçirdi. Dışarda ise bazı olumlu adımlar atıldı. SSCB ve Küba ile iyi ilişkiler kuruldu.

Peron'un zaferinden hemen sonra başlayan mücadele, seçim programının uygulanmasını isteyenlerle bundan kurtulmak isteyenler arasında oldu. Her iki tarafta da Peron'cular vardı. Çünkü Peronculuk her türlü karmaşaya elverişli bir ideolojeydi. Ve savaş sırasında daha Peron sağken başlamıştı.

Gericiğin Atılımı

Peron'un ölümü ile hükümet gerici ve Amerikalı bir yön aldı. Adaletçi Parti'nin hükümeti, kurucusu Peron'un ölümünden bir yıl sonra tam bir "çokuluslu tekeller hükümeti" halini aldı. Tekeller ve bankalar ülke ekonomisini tümüyle ele geçirdiler. Yabancı sermaye alabildiğine yayıldı.

Gerici ve empyralist güçler, polisi, sağcı ve "solcu" teröristi ile, CIA'sı ile, ABD ejiçliği ile saldırıya geçti. Bütün bu gelişmelerin kitlelerden saklanması gerekiyordu. Doğrudan doğruya Lopez Rega'ya bağlı olan sağcı terör örgütü AAA (Arjantin Antikomünist İttifakı) ülkede bir tirpan hareketine geçti. Rakiplerini eleyen Arjantin Rasputin'i Rega, ülkeyi böylece empyralizmin ve gericiğin emrine verdi. Ekim 1974'te bağımsızlıkçı Ekonomi Bakanı Gelbart'ı görevinden aldırdı. Oрдuda kendi adamlarını kilit yerlere getirdi.

Ne var ki, Rega ve yandaşları sanıldığı kadar güçlü değil, Peron'culardan pek çoğunu karşısına almış, kitlelerin desteğini yitirmiş durumda. Buna rağmen, daha önceden kilit yerlere yerleştirdiği adamları Pinochet tipi bir darbe yapmaya kalkışması olasılık dışı değil.

Bu olasılığı yaratan neden şu: Kitleler bilinçlendikçe, iktidara uzlaşan sendikayönetimlerini de aşarak ülke politikasına ağırlıklarını koyabiliyorlar. Bu bakımdan işçilerin hükümeti son kez dize getirmelerinin tarihsel bir önemi var. Elde edilen başarı, hem Peron'cu iktidara karşı, hem de işbirlikçi sendikacılığa karşı.

ECEVİT'İN ROMANYA'YA BU AY İÇİNDE GİTMEŞİ BEKLENİYOR

6 Temmuz pazargünü CHP Genel Merkezinden başına bir açıklama yapıldı. Açıklamada Romanya Devlet Başkanı Nicolae Ceausescu'nun uluslararası sorunları görüşmek üzere CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i Romanya'ya davet ettiği ve Bülent Ecevit'in bu daveti kabul ettiğini bildiriliyordu. CHP çevrelerinde, davetin Temmuz ayı içinde gerçekleşebileceği söz konusu ediliyor.

Geçtiğimiz haftalar içinde de CHP ile Libya Sosyalist Birliği arasında resmi ilişki kurulduğu açıklanmıştı. Sonbaharın başında SPD Genel Başkanı, Ecevit'in konuşu olacak. Buna benzer başka önerilerinde CHP'ye ulaştığından söz ediliyor.

CHP'ye yönelen bu yaklaşımlar CHP çevrelerinde ikidüzeyde değerlendiriliyor. Birincisi, dünya üzerinde çeşitli yerleri olan ülkelerin, Türkiye'de son yıllarda önemli toplumsal değişiklikler gözledikleri ve bunları dikkate alarak Türkiye ile ilişkilerini gelecek için yeniden ele aldıkları belirtiliyor. İdnci olarak, yaklaşan seçimlerde Türkiye'de iktidar alternatifinin CHP olduğunu gören devletlerin ve partilerin, ileride CHP ile neler yapabileceklerini araştırmayı istediklerinden söz ediliyor.

Durumun CHP açısından yorumlanışına gelince, CHP, bundan sonrası için, hükümet olduktan sonra iktidar olmaya çalışan bir parti görünümüne girmeye göze alamıyor. Böyle bir servüni yeniden yaşamak istemiyor. Gerekli dış ilişkileri kurmak için, hükümet olduğu zaman vakit çok geç olduğu bundan önce görüldü. Bu nedenle gerçek bir iktidar olmak için gereken ilişkilerin, hükümet olmadan önce kurulmasına dik-

kat ediliyor. Dış yaklaşımların en önemli nedeni bu. Bundan başka, CHP yetkilileri, CHP'nin yeni anlayışı içinde, değişen dünya koşullarında Türkiye'nin ilişkilerinin "zenginleştirilmesi" gerektiğini belirtiyorlar. Bu anlayışın, "geçmişte AP'den daha da sağda" olan CHP dış politikasından önemli derecede farklı olacağını söylüyorlar. Özel olarak da, Balkanlar'a ve Arap dünyasına özel bir önem verildiğinden söz ediyorlar. Konuştuğumuz bir CHP yetkilisi, bu önemin Türk-Yunan ilişkilerinin dar perspektifinden değil, coğrafi ve tarihi gereklerden doğduğunu belirtti. CHP yetkilileri, bugüne kadar Türkiye'nin Balkanlar'da ve Orta Doğu'da çok yanlış ve kendi çıkarlarına ters bir fonksiyon üstlendiği görüşünde.

Bu arada, Türkiye'ye gelen Romanya parlamento heyetinin AP'ye de benzer bir öneri iletmişti, ancak AP yönetiminin bu öneriyle telaşla düşüp geri çevirdiği bildiriliyor.

28 Haziran'da Taksim'de yapılan CHP mitinginde, CHP Genel Başkanı, Cephe hükümetini şu sözlerle eleştiriyordu: "Karamanlis Balkanlarda, Makarios Orta Doğu'da yeni dostluklar kurarken, dış ilişkilerini daraltırken ve Amerika'ya bu yumuşama döneminde modası geçmiş anti-komünistlik teminatı verecek güç kazanacağını sanan ve etrafımızdaki birçok kükelleri kuşkuyla düşüren bir hükümet..."

CHP Genel Başkanı'nın, Türkiye ile Yunanistan arasındaki silahlanma yarışından da kaygı duyduğunu belirtiyor. Gerek bir silahlanma yarışının, gerekse Kıbrıs çözümünün gecikmesinin, Türkiye ile Yunanistan ekonomilerine ağır yükler bindir-

diği söz konusu ediliyor. Ecevit'in Taksim mitinginde söyledikleri de bu açıdan dikkatten kaçmadı: "Biz, iki komşu ülkenin dostça bir işbirliği içine girmesi gerektiği kanısındayız. Bu kanımızı da her zaman açıkça söyledik. Mavros'un yeni yaptığı öneriyi aramızdaki silahlanma yarışını durdurma önerisini, ben, içerde en ağır hücumları göze alarak yıllar önce yaptım."

Ancak, CHP'nin dış politikasının, bir parti doğurduğu olarak tam bir açıklığa kavuşmadığı görülüyor. 4 Temmuz Cuma gecesi TV'de "dış politika" konulu bir açık oturum yapıldı. Oturma CHP'den Cahit Karakaş, AP'den Kamran İnan katıldı.

TV seyircileri, oturum sırasında CHP milletvekili ile AP'li sözcü arasındaki çizgi farklılığını göremediler. AP'li sözcü birçok konuda sorunlara kendi açısından daha açık yaklaştı. Kamran İnan, Türkiye için temel dış politika terahlinin yapılması olduğunu, bağlantısızlığa gitmek bir yana Balkanlar'da bir işbirliği politikasının dahi mümkün olmayacağını söyledi. TV'de doğan görüntü şu oldu: Sırtında hükümet sorumluluğu duymayan bir AP yetkilisi, CHP milletvekilinin önünde, tekeli sermayenin tercihlerini açıklığa ve çekinmeden dile getiriyordu.

Cahit Karakaş ise, ambargoya karşı alınacak tedbir konusunda şunları söyledi: "NATO, Amerika demektir. Üslerin kapatılması NATO'yu etkiler. Alternatifler bulunmadan, mısilemeler ile ittifakı bozmak yersiz olur." Karakaş'ın bu açıklamaları karşısında İnan memnuniyetini belirtti.

Bu tür sözleri haftalarardır AP'li basında da izlemek mümkündür. 21 Ha-

ziran tarihli Tercüman gazetesinin sütünlerinde şu sözler yer alıyordu: "Amerika'nın Türkiye'ye silah ambargosu gibi, mali, iktisadi, ticari ambargolar uygulamaya başlaması kaçınılmaz fevri karar sonunda kimin işine yarayacaktır? Amerika bir bakıma bütün NATO devletleri, bütün Batı dünyası demektir. O istemediği taktirde en yakın dostlarımız dahi bir kuruş krediyi bize vermezler."

TV'deki CHP milletvekili, ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı baskı politikasının, kendisine karşı ciddi bir tutum alamayacağını bildiği Cephe hükümetinin kurulmasıyla işleme sokulduğunu biliyor muydu? ABD'nin bu kendine güveninin arkasında, Cephe iktidarının, Türkiye'nin savunmasıyla ilgili "alternatif"leri aramaya hiç de niyetli ve yetenekli olmadığını bilmesi yatıyor muydu?

Karakaş, Türkiye'nin savunmasının, "Yunanistan'dan gelebilecek bir saldırıya karşı hazır olunacak" biçimde düzenlenmesini istedi. Yine Karakaş Yunanistan'da Albaylar Cuntası varken Türkiye'nin Avrupa'nın gözünde bundan kendine lehine yararlanmayarak "bir fırsat kaçırdığını" söyledi.

Bu sözler de Karakaş'ın partisi lehine yazılacak sözler olmasa gerek. CHP sözcüsü, Yunan cuntasına karşı Türkiye'nin de demokrasi safında yer almadığı için, zamanın AP ve 12 Mart hükümetlerini eleştirebildi. Yine, bir Amerikan darbesinden başka bir şey olmayan faşist rejime karşı AP ve 12 Mart hükümetlerinin bile sessiz kaldığını söyleyebilirdi. Fakat, "Cunta yönetimini kendilehimize kullanmadık" demek, hem bunlardan çok farklı bir şeydi, hem de bunları görmelikten gelme anlamını taşıyordu.

Para peşin, kırmızı meşin

Cumhuriyet

Şkan Ford, Kongre liderleriyle uzlaşmaya vardı;
ürkiye'ye yardım yok ancak ambargo kısmen kalkacak

Şkan Ford, üzerinde anlaşmaya varılan anlaşmanın yapılmasını beklemeden ABD yönetimi bu şekilde parasını peşin ödemesi için Türkiye'yi taze edebilmek için herşeyin yapılacağını söyledi

Beyaz Saray ile Kongre arasında varılan anlaşmanın yapılmasını beklemeden ABD yönetimi bu şekilde parasını peşin ödemesi için Türkiye'ye teslim edecek

Türkiye, ABD'den peşin parayla silâh alabilecek

Ford, Temsilciler Meclisiyle anlaşmaya varıldığını açıkladı

Ambargo kısmen kaldırılıyor

- Türkiye, parasını ödediği silahları hemen teslim alacak. Yardım yapılmayacak
- Ford, 60 günde bir kongreye bilgi verecek

Hürriyet

Amerika'nın yeni oyalama taktiği sahneye kondu: "Amerika silah ambargosunu kısmen kaldırıyor!"

Bu haber 10 Temmuz tarihli bütün gazetelerde, değişik biçimlerde yer aldı. Olay bazı gazetelerde, "ambargonun kalktığı" biçiminde verildi. Bunu yapanlar, hükümetin ambargoya karşı sert tedbirler almasını istemeyenlerdi. Şimdi de olayı ters yansıtmak için kendilerine düşeni yapıyorlardı.

Olayın aslı şuydu: Amerikan Temsilciler Meclisi liderleri ile Beyaz Saray arasında şu ikelerden anlaşmaya varılmıştı:

1) Türkiye'nin, ambargo kararından önce bedelini ödeyerek satın aldığı 70 milyon dolar değerindeki askeri araç ve gereç, anlaşmanın yasa haline getirilmesinden hemen sonra Türkiye'ye teslim edilecekti.

2) Türkiye, bedelini peşin olarak ödemesi halinde Amerikan yapısı askeri araç ve gereçleri ABD'den satın alabilecekti.

3) Başkan Ford, her 60 günde bir, Türkiye'ye yapılmış olan herhangi bir silah satışı ile, Kıbrıs'ta bir çözüme doğru ilerleme olup olmadığını Amerikan Kongresine bildirmekle yükümlü olacaktı.

Bir bakıma, Başkan Ford, bu kararları Amerika'nın Kıbrıs'ta istediği çözüm yolunun kabul ettirilebileceği garantisini veriyordu. Nitekim, Kongre ile sağlanan anlaşmanın "önemini" Ford şöyle açıkladı:

Danıştay Hıfızı Topuz için de yürütmeyi durdurma kararı aldılar. İsmail Çiğdem Yalçın'ın dava edileceği

Milliyet Halk Gazetesi
WASHINGTON SAKI KÖHEN BİLDİRİYOR
Türkiye-Sovyet ekolü
10 TEMMUZ 1975

Ford, Temsilciler Meclisi üyeleriyle anlaşmaya vardı
TÜRKİYE'YE SİLAH AMBARGOSU KALKIYOR
Almanya ambargosu
10 TEMMUZ 1975

ABD, TÜRKİYE'YE UYGULADIĞI SİLAH AMBARGOSUNU KISMEN KALDIRIYOR
10 TEMMUZ 1975

"Bu anlaşmanın, Kıbrıs sorununun çözümüne yol açacak nitelikte olduğu ve Türkiye'nin de NATO içinde güçlü ve etkin üyeliğinin devamını sağlayacağı konusunda Türkleri ikna etmek için elinizden gelen her şeyi yapacağız."

Ford, bu anlaşma ile, Cephe hükümetinin gönüllü yaptığı inancındaydı. Cephe hükümeti, Kongre'nin bu kararını, Amerika'dan koparılmış bir taviz, bir başarı olarak kamuoyuna ilan edecekti.

Son açıklamadan önce Kongre'yi ikna etmek için Amerika'ya giden AP Senatörü Kazınan İnan, olacağını önceden biliyor muyuşçasına, Türkiye'den ayrıldığı günün öncesindeki gece, "ambargo" kavramının, hibeler dışındaki satışları kapsadığını ve önemli olanın bunların başlatılması olduğunu açıklıyordu.

Gerçekte ise, Kongre ile Beyaz Saray arasında varılan anlaşma, ABD'ye verilen notanın süresinin dolduğu 17 Haziran'dan sonra Türkiye'nin bir karar almasını engellemeyi, daha doğrusu, Cephe hükümetini böyle bir karar alma sıkıntısından kurtarmayı amaçlayan bir oyalamadan ibaretti. Oyalamak istenen, Cephe değildi. Cephe hükümeti, Amerikalı dostlarıyla elele, Türkiye kamuoyunu oyalamak, yanıltmak istiyordu. Sorun, Türkiye ile Amerika arasındaki ikili anlaşmaların yürürlükte olduğu görüntüsünün yaratılmasıydı.

Amerikan Kongresinin, Senato'dan geçen tasarıdan farklı bir metni benimsemesiyle (ki varılan anlaşma bunu gerektiriyordu), sorun bir Temsilciler Meclisi-Senato ortak komisyonuna havale edilecek ve söz konusu formülün yasallaşması, 17 Haziran'ı bol bol aşacaktı. Böylece MC'nin ünlü "geçici statü" sünnün kapsamı ve uygulaması kontrol edilecekti.

Hafta içinde, geçici statü üzerinde şimdiye kadar hiçbir hazırlık yapılmadığı, gayri resmi kanallarla kamuoyunda duyuldu.

Söz konusu formül kısa sürede yasallaşsa bile, bu, Amerika'nın tutumunda bir değişiklik getirmiyordu.

Bir kere, peşin satışların başlatılmasıyla, Türkiye ile ABD arasındaki anlaşmaların tek taraflı olarak ihlali son bulmuş olmayacaktı. Ayrıca, anlaşmaların yürütülme koşullarını Amerika, kendisine uygun geldiği şekilde saptamış olacaktı. Amerika, Türkiye'ye yaptığı satışların, kendi ekonomisi üzerindeki kötü etkileri ortadan kaldırmayı böylece sağlamış olacaktı. Türkiye'ye açıkça söylenen şu: "Bana zarar vermeden istediğini alabilirsin, ama parayı peşin ver."

Böylece, Amerikan ambargosunun gerçek niteliğinin, Amerika'nın, deniz aşırı ülkelerde kendisine zarar veren yükümlülüklerden kurtulmak olduğu ortaya çıkmış oldu.

Yine son formül, Amerika'nın baskı politikasının özünde hiçbir değişiklik olmadığını gösterdi.

İşin daha ilginç yanı, Türkiye'nin Amerikan yasalarını "ihlal ettiğini" (!) ileri süren ve ambargo koyan Amerika'nın, şimdi Türkiye'nin satın aldığı silahları kendi yasaları uyarınca kullanması üzerine ambargo koyarak Türkiye'nin hükümetini ihlal etmestiydi. Türk hükümetleri, satın aldıkları silahları nasıl kullandıkları hakkında, Amerikan Başkanı aracılığıyla Amerikan Kongresine iki ayda bir hesap verecekti. Böylece Türkiye'de "millî irade" Amerikan Kongresinin onayına göre tecelli edecekti. Cephe iktidarı, yeni formülü kabul ederek "milliyetçiliğini" gerçekten kanıtlayacaktı!

Amerika, bu anlaşma formülünü, MC'den korktuğu için bulmadı. Tersine, ambargo kararı üzerine Türkiye'de doğan geniş anti-Amerikan tepkiden vebutepkinin, Amerika'nın gücünü aşan sonuçlar doğurmasından korktuğu için böyle bir formül aradı. Fakat bununla kendiliğinden kuyuya düştü.

Yeni formülün ortaya çıkmasıyla MC'nin açmazı daha da büyüdü. Bu formülü kabul etmesi, kitleler tarafından, MC'nin başarısız olarak değil, aksine MC'nin Amerikan baskısına boyun eğmesi olarak yorumlanacak. Yeni formül, ambargonun Türkiye kamuoyu üzerinde yarattığı tepkiyi azaltmayacak, aksine bu tepkinin genişlemesini geri döndürülemez boyutlara ulaştıracak.

DENKTAŞ'IN ÇUKURU

Denktaş'ın Arap ülkelerine yaptığı geziden hiçbir sonuç alamadan döndüğü, 9 Temmuz'da verdiği bir demeçle ortaya çıktı. Denktaş, Makarios'un Arap ülkeleriyle kurduğu ilişkilerle Kıbrıs'ta bir çözüme ulaşmasını engellediğini söylüyordu. Denktaş, bir saygı belirtisi olarak bazı Arap ülkelerinden kendisine gelen davetlerden bir sonuç alamamıştı. Hatta, Arap ülkelerinin Türklere karşı bağnaz bir tutumda olmadıkları ortaya çıkmış ve böylece bir propaganda olanağı Denktaş'ın elinden kaçmıştı. Üçüncü Dünya ülkeleri üzerinde haklı bir saygınlığı sahip olan Makarios'un karşısında, Arap ülkelerine hiçbir şey vermeye gücü olmayan Denktaş, gezisinden eli boş döndü. Çaresizliğini de sinirli tepkilerle dile getirdi.

Bir süreden beri koparılan "Rum propagandası" güvüllüleri de, Kıbrıs Türk yönetiminin yaptığı bir açıklama ile kendiliğinden söndü. Güney'deki 48 Türk'ün Kuzey'e geçmesinin Rum yönetimine engellenmesi üzerine Türk yönetiminin, Karpas bölgesindeki 200 kadar tüfünüş-

çüsü Rum'u Güney'e gönderdiği daha önce haber verilmişti. Bunun üzerine, Türk yönetimi de bu haberin bir Rum propagandası olduğunu ilan etmişti. Fakat kısa bir süre sonra şu açıklama yapıldı: Türk yönetimi, bir misilleme olarak kendi isteğiyle Güney'e geçmek isteyen Rum'ların Güney'e gönderilmesini durdurmuştu. Böylece ortada Rum propagandasının filan bulunmadığı, Denktaş'ın bununla ancak TRT'yi kandırabileceği ortaya çıktı.

Türk yönetimini anlamak istemediği şey evlerinden, işlerinden, yurtlarından edilmiş 200 bin Rum göçmeninin sorunlarını çözüm bulmaktan Kıbrıs'ta bir çözüme ulaşamayacağı idi. İki bölgesel federasyon tezinin en büyük açmazı da buradaydı. Sırf insancıl açıdan, bunca insanın yer değiştirilmesi ne kabul edilebilir, ne de uygulanabilir bir tezdirdi. Önerilen çözümün, Kıbrıs'lı Rum ve Türk'lerin Ada'da barış içinde yaşamasını engelleyeceği daha şimdiden ortaya çıkıyordu.

CGT'NİN

39. KONGRESİ

Sendikacı işçilerin yaklaşık yüzde 60'ını temsil eden Fransa'nın büyük devrimci sendikası Genel İş Konfederasyonu CGT, 80. kuruluş yıldönümünü Haziran sonlarında toplanan 39. Kongresi ile kutladı. Kongre, Fransa işçi sınıfının ulaştığı sendikal ve politik mücadele boyutlarını yeniden saptamaya olanak verdi. Fransayı kasıp kavuran bunalımdan çıkış yolunu gösterdi.

Ekonomik Mücadeleden ..

39. Kongre sosyal mücadelelerin yoğun olduğu bir dönemde yapıldı. Ülkede 1 milyon 200 bin işsiz, yüzde 15'i aşan bir enflasyon hızı var. İktidar bunalımı çözmek şöyle dursun uyguladığı politikayla onu daha da ağırlaştırıyor. Kaçınılmaz, mukadder olarak işçilere dayattığı kemer sıkma politikasını ise emekçiler kabul etmiyorlar. Bu bakımdan 39. Kongre üç temel noktada işçilerin mücadelesini belirliyor: satınalma gücünün korunması ve yükseltilmesi, iş güvenliği ve daha iyi çalışma koşulları.

Oysa bu talepler iktidarın uygulamak istediği politika ile taban tabana çelişiyor. Hükümet ve işveren, işçilerin bu talepleri karşısında gerilemenin bu eylemlerin dahada genişlemesi demek olduğu kaygısı ile korkuya kapılıyor. Bunu önlemek için de daha otoriter, dahabaskıcı bir yöneline yöneliyorlar. İşçilere karşı polis, cop, polis köpeği kullanılıyor.

..Politik Mücadele

39. Kongre Fransa'da sendikal hareketin siyasal boyutlarını göstermesi bakımından da son derece önemli. Haziran 1972'de Sol'un Ortak Hükümet Programı'nın imzalanmasından sonra yapılan ilk Kongre bu. Bu bakımdan bir yandan kapitalizmin bunalımının derinleştiğini saptıyor, bir yandan Komünist Parti, Sosyalist Parti ve Sol Radikaller'in Ortak Programı bunalımdan çıkışın tek alternatifini olarak öne sürülüyor. Gerçekten, bu programın kitlelere maledilmesi için CGT büyük çaba harcadı. Ortak Program adaylarının başarısı için çalıştı.

Çünkü tekelci devlet kapitalizminin sürdürdüğü saldırıya karşı işçi sınıfı tek başına kendisini savunmamalı, savunamaz. İşçi sınıfının yapacağı karşı saldırı ancak politik

nitelikli olabilir. 39. Kongre bu anlamda CGT'nin bugüne dek izlediği tutarlı sınıf çizgisini bir kez daha pekiştirdi.

İşçi sınıfının devrimci sendikası CGT artık aynı zamanda bir kitle sendikası da. Birkaç yıl önce saptanan "işçi sendikası ve kitle sendikası" hedefi 39. Kongre'nin verileri ışığında gerçekleşmiş sayılıyor. Son yılların mücadeleleri ile işçi sınıfının derinliklerine kök salan CGT gitgide daha geniş emekçi kitleleri de bağrında toplamaya başladı. 39. Kongre CGT'nin birleştirici, mücadelede bütünleştirici bu rolünü vurguladı. Bu bilinçlenme, Birlik gereğini getirdi ve bu Birliğin somut belirtisi olan Ortak Program, CGT için kaynaştırıcı bir çimento oldu. Bugün değişik dinsel inançlarda, farklı politik görüşlerde ve çizgilerdeki işçiler, emekçiler CGT'de yanyana, omuz omuza çalışıyorlar. Komünistler, sosyalistler, partizizler sömürüye karşı eylem birliğini sürdürüyorlar.

Bu arada 39. Kongre'nin, CFDT'ye yaklaşımı da önemli. (Fransa'nın ikinci büyük sendikası ve "özyönetimci" (autogestion) bir solun savunucusu. G. Seguy diyor ki "CFDT'yle ilişkiler, ileride bir birleşme perspektifi içinde ele alınmalıdır." Çünkü işçi sınıfı hareketinin sendikal birliğini sınıfsal bir taban üzerinde sağlamak gerekir. Bu eksen etrafında değişik katmanlardan emekçileri bir araya getirmek, onların mücadeledeki birliğiyle CGT'yi dahada güçlü bir duruma getirmek, 39. Kongre'nin üzerindeki durduğu noktalar oldu.

Uluslararası Dayanışma

DİSK V. Genel Kurul toplantısında C. Julius'un belirttiği gibi dünyaya halklarının ve işçilerinin ırkçılığa, sömürgecilığe veya sömürgecilığe, emperyalizme, karşı savaşta özgürlüklerinin, ulusal bağımsızlıklarının ve sosyalizmin desteklenmesi" CGT'nin uluslararası dayanışmada temel ilkesidir. Gerçekten de ulusal düzeyde devrimci bir çizgi sürdüren CGT uluslararası planda da işçi sınıfının dayanışma çizgisini sürdürmektedir. Barıştan, toplumsal ilerlemeden, sosyalizmden yana; emperyalizme, onun getirdiği bunalımlara ve çok uluslu şirketlere karşı olan bu çizgi, gene Ortak Program'ın uygulamaya konulması ile gerçekleşecek.

39. Kongre bir "Avrupa Birleşik Sendika Cephesi" kurulmasını öngörüyor. Sermaye'nin Avrupasına karşı emeğin, emekçilerin Avrupasını öne süren CGT bu bütünlük içinde yer ve görev almaya hazır olduğunu, bu yolda mücadele edeceğini belirtiyor. Oysa biliniyor ki DGB başta olmak üzere Avrupa'nın reformist sosyal demokrat yönetimli sendikaları sınıf sendikalarının Avrupa Sendikalar

İki kongre, iki çizgi

Konfederasyonu'na girmesine karşılar. Sınıf sendikalarının, devrimci sendikaların aralarına gelmesinden korkuyorlar. Son DGB Kongresi CGT'nin ASK'ne girmesine karşı çıktı.

Portekiz'deki gelişmeler, son İtalyan yerel seçimleri ve İspanya

"BU FABRİKA İŞGAL EDİLMİŞTİR"- CGT

halkının verdiği mücadele ışığında, CGT 39. Kongresi, işçi sınıfının uluslararası birliğinin güçlenmesi açısından bir dönüm noktası oldu. 40. Kongre'nin, Sol'un iktidarda olduğu bir Fransa'da yapılması çok uzak bir olasılık değil.

DGB'NİN 10. KONGRESİ

Geride bıraktığımız 25-30 Mayıs günlerinde Hamburg'da Federal Almanya Sendikalar Birliği DGB'nin 10. Kongresi yapıldı. İşveren ve Hükümet temsilcileriyle tom bir "cümbüş" halinde 7 milyon 400 bin üyeyi temsil eden 462 delege, beş gün süren çalışmalar sonunda Bay Vetter'i DGB'nin başına getirdi. Kongre'de söz alan bir PTT işçisi dinliyenlerin ağızını açık bırakan bir cesaretle "Bay Schleyer'in nasıl olup da Kongreye çağırıldığına, neden bu kadar büyük bir husnu kabul gördüğüne şaşırdım" dile getirdi. Çünkü Alman İşveren Sendikaları Başkanı sıfatıyla Kongreye çağırılan "Patronlar patronu" Bay Schleyer herkesçe bilinen 1933-45 döneminin bir SS subayı idi. Kuşkusuz eski bir SS subayının bu Kongre'ye katılması DGB'nin faşist bir sendika olduğunu göstermez, ama sarı, sapsarı bir sendika olduğunu kanıtlamak içinse eldeki veriler yeterli.

Birkaç Rakam

7 Milyon 400.000 üyenin temsilcisi olarak Kongreye katılan 462 delegenin sadece yüzde 30'u işçi, kalanı memur.

Delegeler seçimle değil atamayla getirilirler. Otuz yarıdan genç delegelerin sayısı yalnız oniki. Kongre'de 34 kadın delege var.

2 Milyon işsiz insanın bulunduğu F. Almanya'da, 10. Kongre neleri görüyor? İşsizlik kesinlikle sözkonusu edilmiyor. Ücretler ve işçilerin satınalma gücünde DGB yöneticilerinin ve otomatik delegelerin pek umurunda değil.

Önemli alankatılmak. Patronun yarındave öncülüğünde işyerinin yönetimine katılmak başlıca kaygı.

İşveren temsilcileri gibi Şanslı-ye Schmidt de derin teşekküllerini dile getiriyor. Fransa ve İtalya'da egemen olan, "sorumsuz" sendikacılık anlayışı karşısında "DGB'nin okullu ve sorumlu tavri şükranla karşılanmaktadır. Ekonomimiz içinde bulunduğu bunalımı soyenizde alatacaktır." Gerçekten de DGB sendikacılığı kapitalizmin bunalımını işçilere, emekçilere ödemesendikacılığı oluyor. Gittikçe güçlenen yaşam koşulları, artan işsizlik ve pahalılık karşısında Kongrenin ileri sürdüğü ana istek de "özel kesim yatırım projelerinin niteliği ve hacmi hakkında önceden bilgi edinilmesini kolaylaştırıcak bir mekanizmanın yürürlüğe konması"ndan ibaret.

Çizgi

Patronlardan yana sendikacılık gerçek işçi sınıfı sendikacılık karşı takımlan tavırdada kendini gösteriyor. Hıristiyan Demokratlar, Liberallerle aynı sendikada çalışabilen Sosyal Demokratlar AKP'ye yakın sendikacıları DGB'ye kesinlikle yaklaştırmıyorlar. Kongrede ayrıca Fransa işçi sınıfının sendikası CGT'nin Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na girmesine kesin karşı tavrı alınıyor. DGB yönetimi için, CGT önce Uluslararası Sendikalar Federasyonu'ndan ayrılmalı (FSM) sonra başvurulmalı.

Bu işbirlikçi çizgi tabandaki direnişleri ortadan kaldırmıyor. Sendika yönetimini de aşan grevler, hareketler patlak veriyor. Özellikle yabancı işçiler zaman zaman "vahşi", "yasa dışı" direnişlere başvurmak zorunda kalıyorlar.

KONUK YAYINLARI

PK. 749 İSTANBUL
SOSYALİZM KİTAPLIĞI
FRANSSIZ SOLUNUN

ORTAK

HÜKÜMET PROGRAMI

GEORGES MARCHAIS'IN ÖZGÜÇLÜĞÜ

YAKIN ÇAĞLAR TARİHİ

N. V. YELISEYEVA

GERÇEKTE VE EYLEMDE

HUKUK'UN PAYI

MARKSİST LENİNİST BİR YAKLAŞIMLA
MONTEUR-RELANDWELT

ÇAĞIMIZDA

ULUSAL

KURTULUŞ SAVAŞLARI

VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA

ELUKOV A. İSKENDEROV

MARKSİST-LENİNİST AÇTAN

MAO'NUN TEORİK

GÖRÜŞLERİNİN ELEŞTİRİSİ

KAPİTALİZMİN EN YÜKSEK ASAMASI

EMPERYALİZM ÜZERİNE

TEMEL KURSLAR 1974

GERÇEKÇİ ROMANLAR

TESLİM OLMAYANLAR ÖLMEZ

NİKOLAI CHUKOVSKY

SİKİYONETİM

FRANCO SOLINAS

ÇEKÇEK

LAO-SE

EDEBİYAT VE SANAT İNCELEMELERİ

SANATIN GEREKLİLİĞİ

ERNEST FISCHER

SİLR DİZİSİ

BİR SİYASİNİN ŞİRLERİ

CAN YÜCEL

DGB KONGRESİNDE TEMSİL EDİLMEYEN GREVCİ POSTA İŞÇİLERİ

Kültür mirası sorunu

MESUT ODMAN

Sosyalist kültürün kuruluşunda kültür mirasından yararlanma düşüncesi Leninist kültür devrimi kuramının temelidir. Yeni bir kültür nasıl kurulacaktır? Geçmişin hangi öğeleri korunacak, hangileri reddedilecektir? Bu soruları ortaya koyma ve cevaplandırma yolu, sosyalizmin ve kültür devriminin başlangıcı girişilen mücadelenin sonucunu belirlemektir.

Lenin, 1894'te 'Halkın Dostları' Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlarla Nasıl Savaşılır adlı eserinde, kapitalist kültürün, kapitalist üretim araçlarının ve meta üretimiyle değişimin gelişimine dayandığını göstermiştir. Maddî üretimin gelişmesindeki tarihsel süreklilik, maddî ve manevi kültürün gelişmesinin, ilerlemenin temelidir. Sosyalist kültürden söz ederken, kültürün maddî temellerinin yüzyıllar boyunca atılmış olduğunu ve kültürün insanlık tarihinin yüzlerce yıllık ürünü olduğunu unutmamak gerekir.

Yeni bir kültür, "hiç"ten doğmaz. Bu nedenle, Lenin, "eski toplumsal ilişkiler tarafından yaratılmış ve sosyalizmin maddî temeli olarak kalmış olan kültüre" sahip çıkma zorunluluğu üzerinde durmuştur. (Toplu Eserler, c. 27, s. 30) İnsanlık tarihinin gelişimi içinde yaratılmış olan kültür yıkılmaz, tümüyle yok edilemez. Bir kültür, ne kadar yıkılırsa yıkılsın, tarihten sökülüp atılamaz; hiçbir yıkım o kültürün tümüyle yok oluşu anlamına gelmez. Her kültürün yok edilemeyen birtakım bölümleri vardır. Bunlar, yaşamaları daha üst düzeylerde çok uzun zaman sürdüreler.

Bilimsel sosyalizm öğretisi, sosyalist kültürün kuramsal temelidir. İnsanlığın bilgi birikimine ve geçmiş kültürlerin en yüksek kazanımlarına dayalı olarak ortaya çıkan bilimsel sosyalizm, burjuva felsefesinin, ekonomi politiginin ve ütopyacı sosyalizmin en uygun temsilcilerinin devamıdır.

Bu kuramda başlıca sorun, süreklilik sorunudur. Tümüyle yeni toplumsal ilişkiler temeli üzerinde gelişen sosyalist kültür, burjuva kültüründen niteliksel olarak farklı olduğu gibi, onun karşıtıdır da. Öte yandan, sosyalist kültür çorak bir alanda ortaya çıkmaz; eski gelişmiş kültürün en iyi ürünlerini özümleyerek onun bereketli toprağında büyür. Yeni bir kültür yaratma sürecinin bu iki farklı yönü, diyalektik bir birlik oluşturur.

Eski den tümüyle kopmak ve geçmiş a'dan z'ye kadar yıkılmak sağma ve anarşistçe bir düşüncedir. "Diyalektikte ayırt edici ve temel olan, boş olumsuzlama, sonuçsuz olumsuzlama, şüpheli olumsuzlama, iki şık arasında bocalama ve şüphe değildir. Kuşkusuz olumsuzlama (inkâr) ögesini de içeren hem de en önemli bir öge olarak içeren diyalektikte temel, bir bağlantı uğrağı olarak olumsuzlamadır; olumsuzluğu barındıran, yani hiç bir bocalamaya, hiç bir seçmeciliğe yer vermeyen olumsuzlamadır". (Toplu Eserler, C. 38, s. 226)

"Pröleter Kültürü Üzerine" adlı yazısında Lenin şöyle der: "Marksizm tarihsel önemi devrimci proletaryanın ideolojisi olarak kazanmıştır; çünkü, burjuva çağının en değerli başarılarını reddetmek bir yana, insan düşüncesinin ve kültürünün iki bin yılı aşkın gelişimi boyunca yaratılmış, değerli olan her şeyi özümlemiş ve yeniden biçimlendirmiştir. Ancak her sömürü biçimine karşı sürdürülen mücadelenin son aşaması olarak proletarya diktatörlüğünün pratik deneylerinden esinlenen, bu temel üzerinde ve bu yönde daha ileri çalışmalar, gerçek bir pröleter kültürü olarak kabul edilebilir".

Sosyalist kültür sentezi yapay bir biçimde oluşturulamaz. Ayrıca, sadece geçmiş mirasını devşirip eski kültürlerden alınmış öğeleri eklemek yetmez. Varolan kültürdeki en iyi eğilimlerin geliştirilmesi ve bu kültürün Marksist bir tavırla eleştirel bir değerlendirmesidir yapılması gereken. Ancak insanlığın gelişiminin yarattığı kültürün kesin bir bilgisi ve dönüştürülmesi, bir pröleter kültürü yaratılmasını sağlayacaktır. Üstelik bu bilgiyi sadece özümlemek değil, eleştirerek özümlemek zorunludur.

Her ulusal kültürün içinde iki kültürün varlığını görmek, kültür mirasından yararlanma sorununa doğru bir yaklaşım getirmek bakımından çok önemlidir. Her ulusal kültür, sömürücülerin kültürünün egemen öğelerinin yanısıra, ilkel biçimde de olsa, demokratik ve sosyalist kültürün öğelerini de içerir. "Çünkü her ulusta yaşam koşulları kaçınılmaz olarak demokrasi ve sosyalizmin ideolojisini doğuracak, ölesiyeye çalıştırılan ve sömürülen yığınlar vardır". (Toplu Eserler, c. 20, s. 24) Demokratik ve sosyalist öğeler, yeni bir kültürün kuruluşu için kabul edilen mirasın ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkar.

Reddedtiğimiz Miras (1897) adlı eserde, ilerici toplumsal düşüncenin kazanımları karşısındaki Marksist tavır ortaya konmuştur. Sosyalistler kültür mirasını, eski belgeleri saklayan arşivcilerden çok farklı bir anlamda korurlar. Burada bıkmadan vurgulanması gereken, önümüzdeki zengin kaynağı eleştirici bir tavırla ele almak, dünya kültür birikimini kullanıp geliştirirken yaratıcı olmaktır.

Zaman zaman kültür mirası, kültür devrimi sorunlarında yanlış yaklaşımların nihilist tavırların ortaya çıktığı görülür. Sözgelimi, Büyük Ekim Devrimi'nden sonra, "Yarınımız uğruna Rafael'i yıkacağız, müzeleri yıkacağız, sanatın çiçeklerini ayaklarımızın altında çiğneyeceğiz" ya da "Kahrolsun Kültür" gibi sloganlar atılmıştır. Bugün de Maocuları, "kültür devrimi" adı altında insanlığın kültür birikimini toptan reddetmektedirler. Yukarıda özetlediğimizle belirtmeye çalıştığımız doğru devrimci tavra aykırı olan bu tavırlara en kesin karşılığı yine Lenin'de buluyoruz: "Kültürümüzün temellerini ayakta tutmak için her türlü çabayı göstermek zorunludur; çünkü, onların yıkılmasına göz yumarsak, pröletarya bizi asla bağışlamayacaktır." (Sanat ve Edebiyat Üzerine, s. 668)

Kültür mirası sorunu, yenilik sorunu ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Süreklilik ve yenilik, kültür devriminin köşetaşlarıdır. Bunlar, kültürün kuruluşunda eski ve yeni, olumsuzlama ve olumsuzlama, yıkma ve kurma, kopma ve bağlanma sorunlarını karşımıza çıkarır. Bu kavramlardaki karşılık, diyalektik olarak düşünemeyen, bir şeyin bir başkasını dışarda bıraktığını sanan ve yalnızca "evet" ya da "hayır" gibi değişmez kategorilerle iş gören kişileri şaşırtmıştır. Yazanlar, sanatçılar, eleştirmenler arasında büyük tartışmalara yol açan sorun, yenilik sorunudur. En aşırı, zaman zaman en sağma sonuçlar ve eski, geleneksel olan her şeyin en ateşli karşıtlarının eylemleri, büyük kuramsal tutarsızlıklarla birlikte ortaya çıkmıştır. "Gerçekten güzel olan dan niye yüz çevirelim, salt 'eski' olduğu için, onun daha ileri gelişiminin başlangıç noktası olmasını neden reddedelim? Yeni olan her şeyi ne diye tanımlaştıralım, bir şeyi salt 'yeni' olduğu için neden kabullenelim?"

ÖNCÜ KİTAP BEVİ

Babıali Cad. No: 8 Çağaloğlu - İstanbul

- Marksizm-Leninizm'in İdeolojik ve Politik Düşmanı: Maoizm - Bilim İşçileri 15 TL
- Birinci Enternasyonal Jacques Ducloux (1971 Lenin Nişanı, 1975 Mayıs Karl Marx Ödülü) 20 TL
- Sovyet Şiirleri Antalojisi 67 Şair (Beraat etti) 15 TL

- Kadın ve Marksizm Marks-Engels- Lenin-Stalin 20 TL

- İz-düşümü Balaban 15 TL

- Ateş - Henri Barbusse (Goncourt Edebiyat Ödülü) 30 TL

- Aydınlık Henri Barbusse 12,50 TL

- Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası Bülent Tanör 15 TL

- Babeuf "Hayatı, Eserleri ve Siyasi Savunması" Josette Lépin 10 TL

- Türkiye'de İlk Sendika "Sarıklı'da 1932" İbrahim Tapçoğlu 10 TL

- İsyancı "Kamun Günlüğü" Jules Valles

- Karl Marx'ın Biyografisi Bilim İşçileri Kurulu

- Tekeller - Jean Pierre Delilez

ÇIKACAK
KİTAPLARIMIZ

İsteme adresi:

İstanbul: TİP Genel Merkezi

Nur-u Ziya Sok. 17-5

Tünel - İstanbul

Ankara: TİP İl Merkezi

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 42-3

Maltepe - Ankara

**TÜRKİYE
İŞÇİ
PARTİSİ
PROGRAM
VE
TÜZÜĞÜ
ÇIKTI**

**İstanbul dağıtım:
GE-DA**

**İzmir dağıtım:
GE-DA**

TÜM ÖĞRETİM ÜYELERİ DERNEĞİ

GENEL BAŞKANI

PROF. DR.

CEVAT GERAY

REKTÖR VE MÜTEVELLİ HEYETİ HEM ÖĞRETİM ÜYELERİNE, HEM ÖĞRENCİLERE TERS DÜŞMEKTEDİR. YÖNETİM ÖĞRENCİYLE İLİŞKİYİ KOPARINÇA BUNU JANDARMA VE POLİS BASKISIYLA KURMAYA KALMAKTADIR.

TÜRKİYE BİR DEĞİŞİM İÇİNDE. ÖNEMLİ BİRİKİMLER VAR. ÖZELLİKLE İŞÇİ KESİMİ GİTTİKÇE BİLİNÇLENİYOR. TÜM KURULUŞLAR GİBİ TÖD DE BU SÜREÇTEN ETKİLENMEKTEDİR.

● Bir öğretim yılı geride kaldı. 300 bine yakın adayın katıldığı üniversite giriş sınavları yapıldı. TÖD (Tüm Öğretim Üyeleri Derneği) olarak üniversitenin belli başlı sorunları sizce nelerdir?

● Asıl önemli sorun üniversitenin toplumdaki yeri ve rolüdür. Sorunlarımız bir öğretim yılı ile sınırlı değildir. Ama bu vesilele biriki noktaya değinmek gerekir. Geçen yıl getirilen mektupla eğitim, etkin bir halk eğitimi yöntemidir. Burada son kertede önemli olan kişisel güdümlenmenin doğurduğu gereksinimleri çok iyi karşılamak gerekir.

● Ama asıl önemli sorun, eğitimdeki fırsat eşitsizliğidir. Geri kalmış bölge liselerinden gelen gençler, daha yetenekli olsalar bile, üniversite dışında kalmaktadır. Bu nedenle, giriş sınavı sistemi, bu yetenekli gençlerin üniversiteye girmesini sağlayıcı biçimde yeniden düzenlenmelidir. Belli bölgelere, belli liselere özel kontenjanlar ayırmak, ya da özel mülakatlar uygulamak gibi yollarla merkezi sistem tamamlanabilir.

● Fırsat eşitsizliğinin bir başka yönü de üniversite öğrencilerinin sosyal kökenlerindeki dağılımdır. Bugün, maalesef üniversitede işçi çocukları, dar gelirli aile çocukları, köylü çocukları okuyamamaktadır. Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu varlıklı ailelerden gelmektedir.

● Bu eşitsizlik, buraların dağılımında da kendini göstermekte, yoksul aile çocukları yerine, pek çok varlıklı genç, ayrıca bu burs kaynaklarından yararlanmaktadır ki bu büyük bir çelişkidir.

● Asıl sorun üniversitenin toplumdaki yeri ve rolüdür dediniz. Bu yer ve rol nedir, ne olmalıdır?

● Evet, asıl sorun üniversitenin toplumdaki yeridir. Doğrusu pek az öğretim üyesi üniversitenin bu halkı eğitime, kamuoyunu aydınlatma, etkileme rolünü, görevini yerine getirebilmektedir. Doğrudan eğitim sorunlarında, üniversite içinde, demokratik eğitim sürecine ters düşen bir takım olaylar karşısında profesörler, öğretim üyeleri tepki göstermektedir. Oysa temel görev, bilimsel bulguların ve doğruların halka maledilmesi, yayılması, öğretilmesidir. Burada bir kabuğuna çekilmişlik görüyorum, bu da bir anlamda 12 Mart sonrası üniversite özerkliğine vurulan darbelerin, öğretim üyelerine karşı takınılan iticî tavrın bir sonucu sayılabilir. Oysa, ülke bu denli iç vediş çalkantılarla karşı karşıya iken öğretim üyeleri bilimin sesini duyurmakla görevlidirler. Bu görevi yerine getirdiğimizi söylemek çok güçtür. Tam tersine, TRT ve benzeri olaylarda da görüldüğü gibi, bazı öğretim üyeleri aksi davranışlara karışmışlardır. Bu da bizl üniversitenin özerkliği sorununa getirmektedir. Atatürk ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri özerk değil, doğrudan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır. Dolayısıyla bu iki üniversitedeki yöneticilerin büyük ölçüde siyasal iktidarın etkisi altında olduklarını kabul etmeliyiz. Bunların sür'atle, Anayasa Mahkemesi'nin de öngördüğü üzere özerkliğe kavuşturulması gerekir. Çünkü bu üniversiteler bugün, Cephe Hükümeti tarafından, üniversite-

lerdeki çağdaş gelişmelere ve güçlenen demokratik hareketlere karşı bir denge ögesi olarak kullanılmak istenmektedir.

● Özerklik deyince ilk akla gelen ODTÜ'nün durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

● Burada önemli olan, ODTÜ'nün kuruluşundaki Mütevelli sisteminin sakatlığı, Anayasa'ya aykırılığıdır. Devlet eliyle kurulan bir üniversitede, hükümetin kendi paralelinde seçtiği kişilerden oluşan, içinde bazı iç çevrelerinin temsilcilerinin de bulunduğu Mütevelli Heyet sistemi sakıncalı olmuştur. ODTÜ'ye dışardan atanan öğretim üyeleri de böylece hükümet paralelinde olmaktadır. Özerklik, üniversitenin kendi mensuplarının seçtiği kendi organlarıyla yönetilmesidir. Rektör, Mütevelli Heyet, Hükümet tarafından seçiliyorsa, iktidarların düzensizliğiyle hareket ediliyor demektir. Böylece Rektör ve Mütevelli Heyet, tabana, hem öğretim üyelerine, hem de öğrencilere ters düşen, onlarla diyalog kuramayan bir duruma düşmektedir.

● Son ayların önemli bir olayı olarak gelişen boykotu da bu çerçevede içinde mi ele almak gerekir?

● Evet, Üniversite yönetimi ile öğrenci arasında yeterli diyalog kurulamadığı, bu diyalog koparıldığı için ODTÜ öğrencileri öğretim üyeleriyle birleşti. Hatırlarsanız ODTÜ Rektörünün bir çıkışı oldu, "ben siyasal parti üyelerine başvuracağım, Parti liderleri gençleri siyasetten geri çeksinsinler" meallinde bir çıkış. Böylece Rektör, Üniversitenin kendi organlarıyla çözümlenmesi gereken sorunlarını çözmede siyasal çevrelerin yardımına başvuruyor. ODTÜ Rektörü bir ara olumlu bir yaklaşım gösterir gibi oldu, arkasından işleri bütünü kopardı. Boykotu da yeniden başladı. Böylece öğrencinin elinde kendini savunmak için etkin silah olarak boykot bırakılmıştır. Asıl üzerinde durulması gereken nokta, bu boykota itmede yönetimin ve öğretim üyelerinin tutumlarıdır. Yönetim öğrenciyle ilişkili koparıncı bunu jandarma ve polis baskısıyla kurmaya kalkmaktadır. Oysa bu yılın başlarında SBF'de yönetimle ilgili bir boykot oldu, hatırlarsanız. Fakat yönetim ve öğretim üyeleri öğrencilerle daha iyi bir diyalog kurarak boykotu sona erdirdiler.

● Anayasa Mahkemesinin Üniversiteler yasasıyla ilgili son aldığı iptal kararının önemi nedir?

● Bu karar üniversitedeki demokratik mücadele için önemli bir adımdır. Bir an önce yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle haksız ve anti-demokratik pek çok uygulamaya meydan verilmemiş olacaktır. Çünkü ortada, baskıcı ve anti-demokratik uygulamalar vardır. Bu konuda pek çok asistanın siyasal düşünceleri dolayısıyla üniversiteden atılması söz konusu olabilecektir. Halen yürürlükteki biçimle üniversiteler yasası Fakülte ve Üniversite kurullarına bu yetkiyi tanyor. TÖD olarak biz bu mercileri uyuyoruz. Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bir yasayı uygulamayın diye. Keyfi ve yanlış kararlar alınmasını önlemek isteyen Derneğimizin başvuruları bu yönde oldu.

● Son günlerde basında Profesörlere 44 bin liraya kadar aylık verileceği haberleri çıktı, bu konuda ne dersiniz?

● Öğretim üyelerinin maddi sıkıntıda oldukları bir gerçektir. TÖD olarak bu durumu iyileştirmede de mücadele vereceğiz. Daha iyi maddi koşullar sağlamada toplumsal adalet ilkesini, Türkiye'nin gerçeklerini, ödeme gücünü, ve öğretim üyeleri olarak özgürlüklerimizden her ne pahasına olursa olsun vazgeçme kararlılığımızı kalkış noktası olarak alıyoruz. Bu bakımdan astronomik rakamlarla uçurulan bu balon, üniversite öğretim üyesini yitkerek ücret karşılığı susturmak, pasifize etmek amacını güdüyor olabilir. Eğer bu yüksek ücret, öğretim üyesinin toplumdaki etkinliğini yitirmeyi, atılmayı amaçlıyorsa tümüyle karşındayız. Büyük lütuflarla ortaya çıkılması kanımca çok saklı niyetlere bağlanabilir.

● TÖD'ün verdiği mücadele toplumdaki demokratik mücadeleden ayrı düşünülebilir mi?

● Kuşkusuz hayır. Ama üniversite öğretim üyeleri yalnızca kendilerini ilgilendiren konularda bile gereken tepkiyi göstermediler. Geçenlerde Fen Fakültesinde bir olay oldu. Bir asistan tabanca tehdidiyle not vermeye zorlandı: "Benim bunca iş arasında ders çalışmam mümkün değil, siz bana soruları verin, yapın geçeyim" diyerek öğretim üyesine tabanca çeken bu Ükûl Ocakları eski yöneticisine disiplin cezası bile uygulanmadı. Elini kolunu sallaya sallaya Fakültede dolaşabildi. Aynı zamanda bir suç olan bu olay da gösteriyor ki sorun toplumda verilen mücadeleye bağlı. Cephe iktidarı üniversite dışında olduğu gibi üniversite içinde de kendisiyle işbirliği yapacakları arayıp bulmaktadır. Bir ülkede en ilkel demokratik hak ve özgürlükler kaba kuvvetin eline geçerse ve iktidar bunu hoş karşılar, hatta el altından kısıktırırsa, orada akademik özgürlükler de elbette zedelenmektedir. Pek çok öğretmen dövülüyor, öldürülüyor. Niçin? Bu bakımdan öğretim üyelerine düşen görev, tüm demokratik güçlerle birlikte bir uyanıklık içinde olmak, gereken tepkileri zamanında ve kararlı olarak göstermektir. Bu dayanışmayı sağlamayı amaç edinen Derneğimiz, bu yüzden geniş bir ilgi ile karşılandı. Kısaca, öğretim üyeleri önce kendi sorunlarına sahip çıkmalıdır ki üniversite işli-yebile, toplumdaki yerini alabilsin. Bu doğrultuda TÖD de sendika özgürlüğü için verilen mücadelede yerini alacaktır. Benzer nitelikli kuruluşlarla, meslek odalarıyla, özellikle de TÖB-DER'le ve TUMAS'la her alanda dayanışma ve işbirliği içindeyiz, olmak zorundayız. Türkiye bir değişim içinde. Önemli birikimler var. Demokratik güçler gitgide güçleniyor. Özellikle işçi kesimi gittikçe bilinçleniyor. Kentleşme bu süreçte dahada hızlanıyor. Tabandaki bu gelişme kendini partilerde, sendikalarda, hatta meslek kuruluşlarında gösteriyor. Kanımca MC bu gelişmenin telaşına kapılımların cephesidir. İktidara sarılarak bir takım kaba kuvvet hareketlerine girişmeleri, baskı yöntemlerine başvurmaları bu telaşın belirtisidir. MC hükümeti bu yolda daha ileri gidebilir ve ülkemiz anti-demokratik uygulamalarla karşılaşabilir. Bu bakımdan Üniversite öğretim üyeleri de Anayasa düzenine, seçilmiş, çoğulcu demokrasiye sahip çıkmalıdır, gereken uyanıklığı vetepkiyi zamanında göstermelidir. Çünkü hiçbir kez bir öğretim üyesi akademik ve demokratik özgürlüklerden vazgeçince pahasına bilim ve disiplin sağlayamaz.

● Çoğulcu bir toplumun Üniversitesinde de her türlü görüş yer olmalıdır. Oysa bugün bu temel özgürlükler kaba kuvvetle yokedilmek isteniyor. Yapılmı istenen, bir yerde, 12 Mart öncesi tertiplerin yeniden sahneye konmasıdır. Oysa demokratik güçler bu oyuna gelmek durumundadırlar. Bunun için de bütün kesimleri ile örgütlendirmelidirler.